UJENZI WA JAMII ISIYOKUWA NA MAUAJI:
MSINGI WA ELIMU MPYA YA SIASA

GLENN D. PAIGE

Utangulizi wa James A. Robinson

YALIYOMO

DIBAJI LA TOLEO LA KISWAHILI ……..……. I
SHUKRANI …….…….…..…… II
DIBAJI LA TOLEO LA KIFARANSA ……..…… ….. III
DIBAJI LA TOLEO LA KIINGEREZA ……..…….. IV
SHUKRANI ……..……. ….. …. V
UTANGULIZI ……..……...……... 1
ELIMU YA SIASA INAYOZINGATIA KUTOUA ……..…… 1

1. JAMII ISIYOKUWa NA MAUAJi INAWEZEKANA? ……..……... 4

1.1 Tunaposema jamii isiyoua tunamaanisha nini ? …… ……..... 4
1.2 Mawazo mbali mbali ……..……..... 4
1.3 Marekani : mfano hai wa hali ya mauaji ….…… ……. 5
1.4 Mazingira ya muaji ……..…….. 5

2. UWEZEKANO WA JAMII ISIYOKUWA NA MAUAJI …….…… .. 8

2.1 Asili ya kibinadamu ya kutoua …….…….……. 8
2.2 Misingi za kiroho …….…… … 8
2.3 Misingi ya ki sayansi …….…….. ….. 9
2.4 Muchepuko wa kutoua ....…….…….……. 10

3. UINGILIAJI (WAJIBU) WA ELIMU YA SIASA ……... 18

3.1 Ukweli wa uchambuzi wa Elimu ya siasa yenye msingi ya kutoua ..… …….. 18
3.2 Kanuni (principes) wa matendo ya kutoua ……...…….. 19
3.3 Mapinduzi ya elimu ya kutoua ….…….…… …. 19
3.4 Elimu ya philosophie na siasa …… . …….. 21
3.5 Funzo kuhusu aina za utawala ..…… …….. 21
3.6 Siasa ya usawa…… …….. 21
3.7 Siasa ya ki mataifa…… …. …… … 22
3.8 Siasa ya utawala inayohusu kutoua ……. ..……. ……. …. 22

4. UINGILIAJI KATIKA KUTATUA MATATIZO …….……. 23

4.1 Kutoua, Hitler na maangamizi makubwa ……..… …. 23
4.2 Kutoua na mapinduzi ya umwagaji damu …….…… ….. 24
4.3 Kutoua na usalama …… ….. 24
4.4 Kutoua na kuondoa silaha ……. 25
4.5. Kutoua na ukosefu wa kiuchumi …….……... 25
4.6. Haki na mahitaji ya kibinadamu yasiolekea mauaji …….…….. 26
4.7. Kutoua na mazingira …….…… 26
4.8. Kutoua na ushirikiano katika kutatua matatizo …… …… 26

5. UINGILIAJI WA MASHIRIKA…….....……. 27
5.1 Idara ya kutoua katika elimu ya siasa ……... 27
5.2 Bodi ya amani ya Chuo Kikuu …….. 27
5.3 Chuo Kikuu cha kutoua…….. 28
5.4 Vyama vya siasa visivyoua……..... …… 28
5.5 Idara ya kutoua katika ajira za kazi za serikali…….……. 28
5.6 Mashirika yasioua kwa usalama wa wote …….…….……. 28
5.7 Mashirika yasioua katika vyama vya raia (societé civile) ……. …. 28
5.8 Taasisi, utafiti na uchunguzi wa siasa ya kutoua …….…… 29
5.9 Taasisi muhimu za kutoua …… …… ……. 30

6. ELIMU YA SIASA YA KUTOUA…….. 31

6.1 Kumaliza mauaji…….... 31
6.2 Fikra juu ya uwezo wa kutoua …… … 31
6.3 Uingiliaji wa Elimu ya siasa ……. … 31
6.4 Maelezo na utafiti… …….. 31
6.5 Elimu na mafunzo…… …. 31
6.6 Kutatua matatizo……. 32
6.7 Taasisi…… …….. 32
6.8 Pingamizi na vipaji …….……. ….. 32
6.9 Matakwa ya dunia ……. … 32

VITABU MUHIMU ……..… ……. ….. 34

DIBAJI

Tunayo furaha na heshima kubwa kwa kutafsiri na kuchapisha kitabu hiki cha Profesa Glenn D. PAIGE katika lugha ya kiswahili.

Katika maeneo yetu ya Afrika ya kati na ya mashariki yanayokumbwa na mauaji na maangamizi makubwa, kitabu hiki (kinatuhusu) kinagonga dhamiri na mioyo yetu.

Mwalimu Glenn D.PAIGE, mtalaamu na mtafiti anayejulikana na aliyepata tunzo mnamo mwaka 2004 la shirika la kimarekani ya Elimu ya siasa, ametoa hoja ya uwezekano kuwepo kwa jamii isiyokuwa na mauaji. Ametoa sababu inne :
Kuua siyo asili ya mwanadamu, na mwanadamu ana hekima ya kiroho ya kutoua, sayansi huweza kuepusha mauaji na tunazo chembe chembe za nguvu za kutoua.
Maandishi haya ya mwalimu Glenn D. PAIGE, hayavutiye tu, bali yanaleta mwangaza na uhuru katika ulimwengu huu.

Ijapokuwa kitabu hiki kimeandikwa katika kiswahili cha maziwa makuu (Grand-Lacs) kinahusu pia Afrika ya mashariki, na watu wote wanaozugumuza lugha ya kiswahili popote walipo.

Ni wito maalum kwa sisi sote kuachana na mauaji na kuelekea uhuru wa kutoua.

Dr. MALABI Kyubi wa Kyubi

Mwenyekiti wa Kamati ya Utafsiri
Profesa kwenye Chuo Kikuu cha
Université Espoir d'Afrique
Bujumbura – Burundi.

SHUKRANI

Tunapo chapisha kitabu hiki cha Mwalimu Glenn D. PAIGE katika lugha ya kiswahili (ya maziwa makuu) tunayo furaha ya kushukuru kazi kubwa iliyofanywa na mashirika ya Mleci ya DR Congo, UBUHO (Ubuntu n'Ubuzima Hose) ya Burundi na Amahoro ya Rwanda.
Mashirika hayo yanayounda « Kituo cha kupinga utumiaji nguvu» (Center for Global Nonviolence) katika maeneo ya Maziwa makuu ina makao makuu katika mji wa Bujumbura pa Burundi.

Tunashukuru kwa mchango mkubwa uliyotolewa na shirika CREDES la Bujumbura Burundi.

Tunatoa shukrani zetu kwa kamati ya utafsiri iliyoongozwa na Dr MALABI Kyubi wa Kyubi akisaidiwa na Askofu MABWE Lucien.

Wamesaidiwa katika ujuzi na hekima na ma Bwana SINARINZI Johnson, SINDATUMA Enock, NDUWAMUNGU Barnabé, MAJALIWA Lumona, NDINDABAHIZI Eugène, MWENEMALONGO Ildephonce, HEMEDI Charles, BITUKENDJA Georges, JUMA Léonard na ma Bibi SEREMU Cécile na RUTIBA Edwige.

Tunapongeza Jonas aliyesoma na kusahihisha Kiswahili.

Dada FURAHA Soleil, na Bwana MUKIZA Venant wamefanya bidii kwa kuandika tafsiri hii.
Ma Bibi MALABI Nanjira na Kabala Anna, Dada Sifa Sophie, na Neema Béatrice tunawapongeza kwa ushauri wao.

Tunashukuru Mwalimu Glenn PAIGE kwa mchango wake.

Kwa wakaaji wa Kazimia, Baraka, Bibokoboko waliyotutia moyo katika kazi hii tunawashukuru.

Kwa wote waliochangia kwa njia hii au nyingine tunasema aksenti na Mungu awa-bariki.

Askofu Mabwe Lucien

Mwenyekiti wa Center for Global Nonviolence Grands Lacs
Cordinateur Mleci asbl

DIBAJI LA TOLEO LA KIFARANSA

Tunafurahi kutoa kwa wasomaji wa Haiti na wasomaji wa lugha ya kifaransa, popote pale, toleo hili la kifaransa la kitabu « ***Nonkilling global Political Science*** » cha Bwana GLENN D.PAIGE, Mwalimu mstafu wa Chuo Kikuu cha Hawaii, chenye jina la ***''Non violence, Non- meurtre : vers une Science politique nouvelle'***

Kitabu hiki kimetafsiriwa katika lugha 21 zikiwemo Kirusia, Kichina, Kihindi, Kihispania, Kiarabu na Kijapani. Tafsiri katika lugha zingine zinaendelea. Mwalimu Paige ni mwana sayansi anayejulikana na kuheshimiwa katika ulimwengu wa elimu na wa siasa.

Mnamo mwezi wa tisa mwaka wa 2004, alipata tunzo la Chama cha Marekani cha Elimu ya siasa « ***Distinguished Coreer Award »*** kufuatia uzuri wa mawazo yake na utafiti katika mageuzi ya siasa.

Mwalimu Paige anapinga misingi ya Elimu ya siasa. Inayokubaliana na hoja ya Aristote, Platon, Hobbes, Weber, Machiavel - tutaje hao tu - kuhusu mawazo ya utumiaji nguvu, mauaji na kukubali kwamba mwanadamu ni muuaji.
Bali, Mwalimu Paige anatoa Elimu ya siasa mpya yenye misingi ya kutotumia nguvu, kutokuua, kuheshimu utu. Kama misingi ya ujenzi wa fikra zake za siasa, Mwalimu Paige anatoa wito kwa elimu nyinginezo za sayansi na sanaa kupokea toleo lake na kulifanyia kazi. Mwalimu Paige anaonyesha kwamba ujio wa jamii isiyoua, isiyokuwa na mauaji, isiyokuwa na woga wa kuua au kuuawa kwa mtu yeyote au kundi la watu inaweza kufikiwa na unawezekana.

Mwalimu Paige anataja kwamba jamii isiyoua ni ***kundi la watu wachache au wengi, kutoka eneo dogo au kubwa, ambapo watu hawauliwi, ambapo hakuna tishio la kuua, ambapo silaha hazitengenezwi kwa kuua binadamu***; ***ambapo sababu ya kuzitumia na ambapo hali ya jamii haiambatani na mauaji***.

Hakuna mashaka kwamba Mwalimu Paige ni miongoni mwa watu wanaofuata nyayo za viongozi mashuhuri kama vile Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Nelson Mandela, Charles Alphin jr, Bernard Lafayette, Gene Sharp, Johan Galtung na wengineo.

Kuchapisha kitabu hiki ``***Non violence, Non meurtre vers une Science Politique Nouvelle'*** kwa wakati huu wa mauaji na uharibifu mkubwa hapa Haiti ni mhimu na ni wito kwa upande wetu.

Wito kwa mtu yoyote wa Haiti ni kwamba ajirekebishe na ajifunze kutatua migogoro yake binafsi, ya jamii, ya uchumi na ya siasa kwa njia ya amani.

Dr MAX Paul

Mwenyekiti wa Centre Carrabéen pour
Violence Globale et le Développement

DIBAJI LA TOLEO LA KIINGEREZA

Kitabu hiki kimetolewa kwanza kwa ajili ya wataalamu wa siasa, wahadhiri na wanafunzi wa Vyuo Vikuu kwa uchambuzi zaidi na maoni.

Leo, imani potofu kwamba mauaji ni jambo la kawaida kwa mwanadamu inakubaliwa ulimwenguni kote licha ya umri na kiwango cha elimu cha mtu.

Tunategemea kwamba wasomaji watajiunga na chama cha watu wanaohoji imani hiyo potofu na kuchangia kimawazo na pia kwa matendo kujenga misingi ya ulimwengu mpya usiyo na mauaji.

Tunaamini kwamba kitabu hiki ni cha kwanza katika lugha ya kiingereza kinachotaja wazi wazi neno ***kutoua***. Neno hilo halizungumuzwi sana. Linalenga zaidi kuelekeza fikra kwenye hali ya kuondoa uhai wa binadamu na siyo tu kwenye amani wala kwenye unyanyasaji. Watu wengi watafikiri kwamba kuandika kwa ajili ya kutoua ni jambo baya, au ni makosa na ni kuacha kando mambo ya muhimu. Ila watakubaliana na **Gandhi** kwamba kutafsiri neno ***« ahimsa »*** (kutokuumiza ni: kutokujeruhi kwa mawazo, kwa maneno na pia kwa matendo). « ***Kutokuua*** » haibadili chochote katika utumiaji nguvu.

Lakini, labda Gandhi mwenyewe, kama vile msomaji mwingine, angeweza kukubaliana na wazo kwamba kutokomeza mauaji ni hatua kubwa katika kuijenga na kuieneza siasa yenye muelekeo wa kutoua.

Kitabu hiki kinatetea imani ya kwamba jamii isiyoua inawezekana, na kwamba mabadiliko katika masomo ya Elimu ya siasa yanaweza kuchangia katika kueneza jamii hiyo. Imani kwamba kuua ni jambo la kawaida kwa wanadamu na katika maisha ya jamii linapingwa katika mtiririko huu:

Kwanza, wazo kwamba wanadamu, kimaumbili, ki maisha yao na kwa kushinikizwa waweza kuua au kutoua linakubaliwa.
Pili, pamoja na kuwa wanadamu wanao uwezo wa kuua, watu wengi si wauaji.
Tatu, taasisi nyingi za kijamii zimeonyesha kuwepo na nguvu za kutoua katika jamii ; nguvu hizo zikiunganishwa zinaweza kuchangia kikamilifu katika kujenga misingi ya jamii isiyokuwa na mauaji.
Nne, kufuatana na maendeleo ya kisayansi katika kuelewa sababu za mauaji na za kutoua, na pia sababu za mpito kutoka kwenye hali ya mauaji na kwenda katika hali ya kutoua, inaaminika kuna uwezekano wa kupiga hatua za kisaikolojia (psychologiques) na za kijamii (sociaux) ili kuleta mabadiliko yanayo zingatia kutoua.
Tano, kufuatana na hayo yote, hasa, tukizingatia hali ya ubinadamu ya kutokuua na kutotumia nguvu kama msingi wa Elimu ya siasa, lazima tukubaliane na wazo kwamba kutokutumia nguvu ni hoja mpya ambayo ni msingi wa elimu mpya.
Sita, ili kuondoa hali ya mauaji popote pale, wataalamu wa Elimu ya siasa wasiokubaliana na uwezekano wa jamii kubadilika, wanaalikwa kujiunga na wimbi la wale wanaoamini kwamba kutoua ni jambo linalohitaji utafiti zaidi.

Ijapokuwa kitabu hiki kinalenga zaidi wenye kusoma au kuhusika na siasa, ni dhahiri kwamba hatuwezi kufikia jamii isiyoua bila mchango wa Elimu zote za Vyuo Vikuu.

Kwa uhakika, Elimu ya siasa yenye muelekeo wa kutoua inatakiwa iwe ya kimataifa na yenye kushirikisha watalaamu mbali mbali.

SHUKRANI

Hakuna neno la shukrani linaloweza kueleza yale yote niliyoyapata na ninayoendelea kupata kutoka watu mbali mbali waliochangia kuandika kitabu hiki.

Shukrani zangu ziwaendee watu wa Hawaii, wanafunzi wa Chuo Kikuu cha Hawaii kutoka sehemu mbali mbali za dunia waliojiunga na chuo hicho tangia 1978 hadi 1992 kwa ajili ya kujifunza Elimu ya siasa inayohusu kutoua. Wengi wao walijihusisha na mafundisho au semina kwa wanachuo, na utafiti wa udaktari katika maswala yanayohusu kutokutumia nguvu hasa wale walioamua kufanya kazi ya uhaziri wa Chuo Kikuu kama vile Francine Blume, Chaiwat Satha-Anand na Macapado A. Muslim.

Ninapochapisha kitabu hiki, nakiri kama niliangaziwa na walimu mashuuri wawili wa Elimu ya siasa wa Chuo kikuu cha Princeton : Richard C. Snyder na H. Hubert Wilson.

Kama msomi, nilifaidika mengi kutoka vyanzo mbali mbali vya elimu katika ukumbi na nje ya Chuo kikuu. Katika wale walioniangazia, nina deni kubwa kwa: Acharyas Tulsi na Mahapragya, Rabbi Philipp J.Bentley, Pasta Sidney Hinks, Daisaku Ikeda, Sr. Anna MCAnany, Lama Doboom Tulku, Fr. George Zabelka na Abdurrahman Wahid.

Katika wataalamu wa sayansi (sciences naturelles), baiolojia (biologie) na sayansi ya jamii, nitataja Ahn Chung-Si, Chung Yoon-Jae, James A.Dator, Johan Galtung, Piero Giorgi, Hong Sung-Chick, Lee Jae-Bon, Brian Martin, Ronald McCarty, Bruce E.Morton, Kinhide Mushakoji, Eremey Parnov, Ilya Prigogine, L. Thomas Ramsey, Rhee Yoing-Pil, Hiroharu Seki, William Smirnov, Leslie E.Sponseil, Gene Sharp na Ralph Sumy.

Katika wataalamu wa utu A.L. Herman, Richard L. Johnson, Michael N. Nagler, Chaman Nahal, George Simson Tatiana Yakushkina na Michael True.

Katika watumishi wa maktaba (bibliothécaires) Ruth Binz na Bruce D. Bonta. Katika viongozi wa kisiasa na wa jamii James V.Alterni, M. Aram, AT ariyaratne, Danilo Dolci, Gwynfor Evans, Hwang Jang-Yop, Petra K.Kelly, Jean Sadako King, Mairead Corrigan Maguire, Abdul Salam al-Majali, Ronald Mallonge, Ursula Malonne, André Pestraana, Eva Quistorp, Shi Gu, IkramRabbani Rani, Sulak Sivararksa na T.k.N Unnithan.

Katika walimu José V.Abueva, N Radhakrishnan, G Ramachandran, Joaquin Urrea na Riitta Wahlstrom. Katika walimu wa masomo ya kutokutumia nguvu Dharmananda, Charles L. Alphin Sr na Bernard La Fayette Jr.

Katika madaktari wa mwili na wa roho, Tiong H.Kam, Jean R.Leduc, Ramon Lopez-Reyes, Rhee Dongshik, Roh Jeung-Woo na Wesley Wong.

Katika mabingwa wa ufumbuzi, Vijay K.Bharwaj, Karen Cross, Larry R Cross, Vance Engleman, S.l Gandhi, Sara Gilliatt, Lou Ann Ha'aheo Guanson, Manfred henningsen, Theodore L. Herman, Sze Hian Leong, Anthony J Marsella, Richard Morse, Ramola Morse, Scott Mcvay, hella McVay, Gedong Bagoes Oka, Burton M Sapin, Stanley Schab, William P Shaw, Joanne Tachibana, Voldemar Tomusk, John E. Trent ena Alvaro Vargas.

Kwa wasomaji wa pande zote walio chambua kitabu hiki mwanzoni, natoa shukrani kubwa: Ahn Chung-Si, AT Ariyaratne, James McGregor Burns, Chaiwat Satha Anad, Vance Engleman, Johan Galtung, Luis Javier Borero, Amedeo Cottino, Elisabetta Forni, Lou Ann Ha'aheo guanson, kai Hebert, theodore L.Herman, hong Sung-Chick, Edward A. Kolodziez, Ramon Lopez-Reyes, Caixia Lu, Mairead Corrigan Maguire, Brian Martin, Melissa Mashburn, John D.Montgomery, Bruce E. Morton, Muni Mahendra Kumar, Vincent K.Pollard, Ilya Prigogine, N. Radhakrishnan,Fred W. Riggs, James A. Robinson, Burton M. Sapin, Namrata Sharna,George Simson, J. David Singer, Chanzoo Song, Ralph Summy, Konstantin Tioussov, Voldemar Tomusk, Michael true, S.P Udayakumar, T.K.n Unnithan, Alvaro Varas na Baoxu Zhao.

Shukrani nyingi zimufikie James A. Robinson msomaji wa nakala ya kwanza ya kitabu hiki mnamo mwezi wa pili (februari) 1999 na aliye kubali pia kuandika utangulizi.

Sitachoka kumshukuru Glenda Hatsuko Naito Paige kwa kuandika kitabu hiki kama alivyofanya kwenye vitabu vyangu vingine kwa kipndi cha miaka 25, kwa mchango wa kiofisi na kwa kukubali kusafiri pamoja nami katika ziara za utafiti wa maswala ya kutokutumia nguvu jijini Bali, Bangkok, Beijing, Berlin, Brisbane, Hiroshima, Londres, Moscou, New Delhi, New York, Paris, Provincetown, Pyongyang, Séoul, Tokyo, Ulan Bator akiwa pia akiendelea na kazi zake.

Shukrani zangu ziendee Idara ya uchapishaji ya Chuo Kikuu cha Columbia kwa kuniruhusu nitumie maandiko machache ya ''***Reminiscences of an American Scholar''*** ya John W.Burgess.

UTANGULIZI

Elimu ya siasa inayohusu kutoua

Utakaposoma kitabu hiki mwanzo hadi mwisho na kutafakari vizuri yaliyomo, utaona kwamba kinapingana na mawazo mbali mbali yanayo kubalika ulimwenguni na pia taasisi zinazo tetea mawazo hayo.

Katika mawazo hayo, imani, fikra, matendo na taasisi, mengi yanashiriki katika kutafuta madaraka, utawala pamoja na mbinu za kuvitumia. Neno ’***utawala***’ linamaanisha jinsi watu wanavyoshiriki katika kuchukua hatua kwa niaba yao wenyewe na kwa niaba ya wenzao zinazowalazimisha kuzitekeleza na kuzizingatia hata kama itakuwa kutumia nguvu.

Miongoni mwa taasisi zinazo ambatana na utawala, nyingi zao kama vile serikali, pamoja na viongozi, zinachochea na kuendesha vita na kutoa hukumu ya kifo kwa wale waliokiuka sheria zao.

Katika taasisi hizo, tunaweza kutaja:

- Kampuni za biashara kubwa kubwa zikiwemo zile zinazotengeneza na kuuza zana za vita
- Vyuo vikuu vinavyofanya utafiti kuhusu mbinu za utumiaji nguvu na kubuni siasa za kimabavu katika uhusiano wa kimataifa,
- Vyama vya wasanii na vya wanariadha vinavyojihusisha na michezo inayotumia nguvu;
- Hosipitali zinazosaidia kutoa mimba na kuua;
- Vyama mbali mbali vinavyotumia baana au kwa uficho silaha kwa kukiuka sheria za serikali au kwa makubaliano ya siri na serikali;
- Vyama vya kidini ambavyo wauamini wake wanaunga mkono mauaji kufuatana na imani potovu zinazotokana na tafsiri mbaya ya maandiko;
- Familia ambazo washiriki wake wanakubaliana na utumiaji nguvu na ambazo katika mila na desturi zao wanaume, wanawake, watoto huuliwa kufuatana na mikataba maalumu.

Kama walivyoonyesha wataalamu mbali mbali, uhusiano kati ya utawala na taasisi hizo, ni tatizo kubwa leo kwa jamii kwa kuwa ushirika huo unaendana na mauaji na tishio la kuua.

Profesa Glenn D.Paige anachunguza matatizo hayo kwenye ngazi ya watu binafsi, ya makundi na ya ulimwengu. Pia anachunguza matatizo ya mauaji na vitisho vya kuua katika uhusiano wa wanadamu.

Hata kama kitabu hiki kimetolewa wakati huu, haimaanishi kwamba matatizo ya mauaji ni ya nyakati hizi au yamegundulika majuzi; wala kwamba kimetokana tu na fikra za kitaalamu za mwandishi.

Ijapokuwa kitabu hiki kimechapishwa sasa, ijulikane kwamba mauaji yalikuwepo kwa muda mrefu katika jamii ya watu. Kwa ujumla, wanawake kwa wanaume duniani kote wameshindwa kubuni mipango ya kutatua matatizo na kuunda vyombo vinavyo weza kutafiti, kufuatilia, kutahadharisha migogoro na kusimamisha siasa zenye malengo ya mauaji na kusaidia kuleta ushirikiano mwema kati ya watu.

Glenn Paige anafahamu vizuri vyombo na mbinu za mauaji za nyakati hizi kwa kushiriki vita vya Korea baada ya kupata mafunzo maalum. Aliporudi kazini Chuo Kikuu, alianza kujiandaa kama mwalimu na mtafiti kwa kujishugulisha na uhusiano kati ya mataifa hasa katika uamuzi wa hatua za siasa za inje wa viongozi mashuuri na pia katika uchunguzi wa hatua hizo.

Akiwa mtu mwenye kuzungumza lugha nyingi na pia mwenye ujuzi mkubwa wa sayansi za jamii, Glenn Paige alitoa mchango mkubwa katika elimu nyingine zinazohusu Elimu ya siasa za amani. Alitambua kwamba serikali zimetegemea sana fikra za mauaji kuliko zile za kutoua.

Kitabu hiki ni matunda ya sehemu ya pili ya maisha ya mwandishi, kinapingana wazi wazi na mauaji na kinaleta matumaini mapya katika Elimu ya siasa.

Ninamfahamu vizuri mwandishi kwa kipindi cha miaka 40. Kwa wakati huu wa maendeleo makubwa ya kiteknologia, ulimwengu umeghubikwa na mauaji makubwa. Lengo langu ninapo onyesha thamani ya kitabu hiki, siyo kwa ajili ya urafiki au heshima nilio nao kwa mwandishi, bali, ni kwa ajili ya mchango wake katika elimu mbali mbali za sayansi na ujio wa ulimwengu usiyo wa mauaji.

Kitabu hiki kimeandikwa na mtaalamu wa Elimu ya siasa akizingatia muelekeo wa sayansi za jamii zinazo tetea heshima na haki za binadamu na kinachangia kwa kuziimarisha.

Ninaandika kama mtu aliye na uzoefu mkubwa wa mashirika yanayotetea uwazi na ukweli na yale ya utawala kwa kuwa nimeishi, nimesoma na nimefundisha katika Vyuo mbali mbali vya Marekani kwa kipndi cha nusu karne na pia nikiwa mchunguzi wa mambo ya utawala kwenye vikundi vya serikali, nchini Marekani na katika nchi mbali mbali.

Walio wengi hawaoni mpangilio wa mauaji na kuweko kwa makundi yanayohusika na mauaji hata kwenye viwanja vya Vyuo Vikuu. Kwao, mpangilio na makundi hayo ni jambo la kawaida.

Utumiaji nguvu unaonekana wazi katika maswala ya siasa kuliko maswala ya jamii. Siyo kwamba jambo hili linaonekana ni la kawaida kwa serikali, bali linapewa umuhimu katika matumizi ya pesa za serikali hasa kwa mambo yanayohusu usalama wa ndani, ulinzi na siasa za nje. Jambo hili linaonekana wazi wazi katika tawala na offisi za serikali na uongozi ulioteuliwa, katika viwanda vinavyotengeneza zana za vita, na pia katika kazi za usalama zinazoendeshwa na polisi katika mahali mbali mbali kama vile shuleni, hosipitalini na makanisani.

Ni matumaini kwamba Elimu ya siasa, kwa kuwa inalenga taasisi za utawala na wana chama wake, itasaidia kuelewa vema umuhimu na malengo ya utumiaji nguvu. Ni kweli, tunaposoma vitabu vingi vya siasa vinavyohusu siasa za Marekani, tofauti kati ya serikali mbali mbali na uhusiano kati ya mataifa, vinaonyesha wazi kwamba utumiaji nguvu ni jambo linalo zingatiwa zaidi katika ushirikiano wa kimataifa.
Kufuatana na hali hii, maandiko ya PAIGE yanafaa sana. Yanaonyesha wazi hali ya utumiaji nguvu, ushughulikiaji wa maoni mbali mbali, uelewaji wa ndani wa mambo ya utumiaji nguvu na jinsi ya kuyapunguza.

Hapa, kunatakiwa mabadiliko katika siasa za kimataifa za kumaliza mauaji na kukuza taratibu za kutoua.

Kutoua ni utajiri wa wanadamu. Unapatikana ndani ya maktaba za vyumba vya maombi, vyumba vya sanaa, nyimbo na pia katika mambo yasiotegemea utumiaji nguvu. Pamoja na kuhifadhiwa katika mila na tamaduni za makundi mbali mbali, mipango ya kutoua inapanuka kwa urahisi kwa kupitia njia mbali mbali kama vile uondoshwaji wa majeshi, uondoshwaji wa hukumu ya kifo, harakati za taasisi zinazo tafuta amani au upatanishi katika kutatua migogoro. Utaratibu wa kutoua ni mwepesi na unaweza kuigwa popote pale na kuigizwa na kila sanaa.

Usambazaji wa mawazo na taratibu za kutoua vinawezeshwa na kuwepo na chemchem na uwingi wa matokeo ya kutokuua yaliyopo. Ni kweli kwamba katika karne ya 20 kumetokea serikali za kwanza za kidemokrasia na usambazaji wa sera hizo duniani kote katika kipindi kisichozidi miaka 100. Pamoja na kuwepo hali ya kuzorota kwa sera hizi au hali ya kurudi nyuma katita sehemu mbali mbali, ni wazi kwamba demokrasia inasonga mbele. Pia, inaonekana wazi kwamba viongozi wa nchi zilizo na utawala wa kidemokrasia hawazushi vita kati yao tofauti na madikteta. Viongozi wanao zingatia demokrasia huongoza kwa kuepuka majanga kama vile njaa kinyume cha madikteta .

Kupitia ujio wa demokrasia, utaratibu mbali mbali unaungana kuonyesha thamani ya kutoua katika utajiri, utawala, utii na heshima ya utu duniani. Mambo yote haya, yanachangia kuleta ufumbuzi katika maswala ya kutoua.

Pia, katika ngazi mbali mbali za taasisi za ulinzi kama vile polisi, kuna kuamua kutatua migogoro au maandamano kwa njia ya amani; pia askari jeshi, wanaanza kuonyesha muelekeo wa kutotumia nguvu pasipo lazima.

Ndugu msomaji, umepata kitabu cha sayansi na cha siasa. Una haki ya kukubaliana au kutokubaliana na mawazo yaliyomo. Kama haukubaliane na mawazo ya kitabu hiki, ina maana kwamba unabaki ndani ya kundi linalo halalisha mauaji na woga unaoambatana na mauaji hayo.
Kama utakubaliana na mawazo haya, utakuwa na nafasi katika kundi la watu wengi na kuungana na wanaume na wanawake wenye mawazo kama yako, wanaopatikana duniani kote katika hali tofauti, kwa kujenga na kuchukua hatua kinyume na mauaji na kuboresha maisha duniani katika heshima ya uhai wa wanadamu.

James A. Robinson
Pansacola, siku ya noeli, 1999
Beijing, siku ya mwaka mpya 2000

1. JAMII ISIYOKUWA NA MAUAJI INAWEZEKANA ?

1.1. TUNAPOSEMA JAMII ISIOUA TUNAMAANISHA NINI ?

Jamii isiyokuwa ya mauaji ni kundi la watu wachache au wengi, dogo au kubwa kuanzia kijijini hadi duniani kote, ambako watu hawaui wala kuuliwa, pasipo woga wa kuuliwa, wala silaha za kuua na ambako hakuna sababu za kutumia silaha hizo.

Katika jamii hiyo, hakuna mauaji, hakuna woga wa kuuliwa, hakuna silaha wala kulipiza kisasi kwa kuua. Hakuna mtu wala taasisi iliyo na mamlaka ya kuondoa uhai wa mwanadamu. Pia hakuna misingi ya uchumi inayozingatia au kuchochea mauaji. Wala jamii hiyo haiambatani na unyanyasaji au ukandamizaji.

Je, jamii hiyo isiyokuwa ya mauaji yawezekana kuwepo?

1.2. MAWAZO MBALI MBALI

Wasomi 20 wa Marekani walipoulizwa kama jamii hiyo inawezekana kuwepo (1979) walikataa. Walitoa sababu tatu :

- asili ya wanadamu ni ya unyama na ya uaji ;
- umaskini unaleta mara kwa mara ushindani, ugomvi na mauaji ;
- kuweko kwa vitendo vya ubakaji kunapelekea wanaume kulinda wake na familia zao dhidi ya vitendo hivyo na hata kama itabidi kutumia nguvu na kuua.

Tangu zamani, waandishi mashuhuri walitoa maoni yao ambayo yalipinga jamii isiyokuwa ya mauaji. Kwa mfano :

- **Platon** (384 – 322 K.K.) anaonyesha katika vitabu vyake kwamba vita ni muhimu katika utawala na siasa.

- **Aristote** (384 – 322 K.K) anasema kama jeshi ni muhimu kwa kuhakikisha usalama wa watu na mali, pia kulinda nchi na watu wake wasitekwe na maadui.

- **Machiavel** (1462 – 1527) anashauri kwamba viongozi watumie nguvu ili wabaki madarakani na kulinda heshima za nchi zao. Pia anaomba viongozi wawe wenye busara na itakapohitajika, wawe wakali kama simba.

- **John LOCKE** (1632 –1704) akikubaliana na mawazo ya Platon, Aristote, Machiavel, anaamini kwamba serikali ni lazima iwe tayari kuua. Pia, anahalalisha mapinduzi ya siasa. Kama viongozi wa siasa wamekuwa wakatili, wasiojali haki na maslahi ya watu, wananchi wanayo haki ya kuangusha utawala huo kwa kuua.

- **Karl Marx** (1818 – 1883) na **Friedrich ENGELS** (1820 – 1895) wanasema kwamba matajiri na wanaoshikilia vyombo vya utajiri mara nyingi hutumia nguvu kwa kukuza na kulinda mali zao. Ila, ungandamizaji wao unapofikia kilele, wamasikini wana haki ya kuleta uasi mkubwa kwa mageuzi ya kiuchumi na ya kisiasa.

- **Jean Jacques ROUSSEAU** (1712 – 1778) ameandika kwamba wanainchi ni lazima waheshimu viongozi wao walio na majukumu ya kutoa amri kwa ajili ya wote.

Serikali inayo haki ya kupiga vita watu wote wasiotii amri zake na kuwahukumu kifo. Pia, serikali inayo mamlaka ya kuamru watu wajitoe muhanga kwa ajili yake.

- **Max WEBER** (1864 – 1920) anahakikisha kwamba siasa ni kazi inayoambatana na uaji.

Mawazo hayo ya watu mashuhuri wa zamani yanapingana na uwezekano wa jamii isiyoua. Mawazo hayo yakitiliwa maanani na baadhi ya dini fulani fulani yamechangia katika kutokuamini kuwepo kwa jamii isiyoua.

1.3. MAREKANI : MFANO HAI WA HALI YA MAUAJI

Nchi ya Marekani imeundwa na imepanuka katika mazingira ya mauaji. Kuua kumechangia kuanzisha taifa la Marekani. Pia, kuua kumesaidia kupanua nchi hiyo.
Nchi ya Marekani imeundwa kutokana na mapinduzi dhidi ya ukoloni wa Muingereza, ikapanuka kwa kuangamiza wakaaji wenyeji wa maeneo hayo, kwa vita dhidi ya majirani wa kusini na wa kaskazini, vita vya wenyewe kwa wenyewe. Muungano wa nchi ya Marekani umelazimishwa kwa nguvu na kugharimu maisha ya watu zaidi ya 200.000.

Ikivuka mipaka ya Bahari ya Pasifiki, Marekani iliteka visiwa vya Hawai (1899), Porto Riko, Guyane na Philipino (1898) na Samoa (1899).

Marekani imepigana na Uingereza (1812-14), Mexike (1846-48), Espania (1898), Ujerumani (1916-18), Japani (1941-45), Korea (1950-53), Vietnam (1961-75), Iraki (1991,2003). Imetuma majeshi Pekin, Panama, Russia, Nicaragua, Haiti, Libanoni, Somalia, Cambodia, Laos, Libyia, Afghanishitan, Sudani, Bosnie, Yugoslavia. Kwa jumla, imetumia pesa 5.821.000.000 000 000U$ (Trillions) tangu 1940 hadi 1998 kwenye maswala ya vita.

Pia, nchini Marekani zaidi ya watu 15.000 hufa kwa kuuliwa kila mwaka na wenzao (Mwaka 1999, kumeuliwa watu 15.533). Polisi imeua watu 294 mwaka 1999. Watu 598 wamehukumiwa hukumu ya kifo tangu 1977 hadi 1999. Tangu 1945 hadi 1999, watu 750.000 wameuliwa. Vita mbali mbali vimeua 650.053 (1945-1999). Wenye kujinyonga ni wengi (31.284 mwaka 1995). Mimba zinazotolewa zenye kuharibiwa zapita 1.000.000 kila mwaka.

Nchini Marekani kuna silaha za vita zaidi ya 200.000.000.Watu karibu 44.000.000 wanazo silaha (bunduki). Mwaka 1999, idadi ya maafisa wa polisi ilikuwa ni 641.208.

1.4. MAZINGIRA YA MAUAJI

Watu huuliwa namna gani?

Watu huuliwa kwa njia nyingi kama vile:

- Kukatwa kwa panga au kisu;
- Kwa kupigwa risasi
- Kwa kunyongwa au kutundikwa
- Kwa kupigwa kitu chenye uzito, au chenye chongo
- Kwa kuunguzwa
- Kwa kupewa sumu

- Kwa njia za uchawi
- Kwa kuzamishwa ndani ya maji
- Kwa kusukumwa kwenye utupu au hatarini
- Kwa kufungwa pumzi
- Kwa kuzikwa wakiwa hai

Ni kwa sababu gani watu huuliwa?

Sababu zinazopelekea watu kuuliwa ni nyingi, zikiwemo:

- Mangonvi ndani ya familia (mme na mke, watoto na wakubwa, na kadhalika)
- Mabishano
- Wivu, wizi au ukahaba,
- Kutaka kuficha ukweli,
- Biashara haramu,
- Sababu za kisiasa,
- Imani potofu za kidini na za uchawi.

Watu huuliwa wapi?

Watu huuliwa popote pale kama vile nyumbani, barabarani, shuleni, kanisani, sokoni, hadharani, ofisini, gerezani, porini, mijini na vjijini.

Watu huuliwa vipi?

Watu huuliwa mmoja mmoja au kwa wengi au uwingi (kama vile mauaji ya halaiki: genocide). Mauaji ya watu yanatokea kwa kupangwa, kwa kushitukia au ghafla, kwa ajali, au yanaandaliwa kwa kutumia mbinu mbali mbali. Wauaji ni watu binafsi, ni mke au mme, ni vikundi vya watu, ni madhehebu ya dini, ni mashirika au taasisi, nk.. Lakini kwa jumla, wauaji wengi ni wanaume.

Ni vyombo gani au taasisi vinavyochochea mauaji?

Utamaduni wa kisasa

Kupitia taasisi za serikali au njia nyingine zisizokuwa halali. Watu wengi hujifunza kuua (Marekani watu 24.800.000 wamejifunza kuua, 1999).
Shule nyingi, zinashiriki kufundisha jinsi gani ya kuua na kujikinga.
Magazeti maalumu hufunza njia mbali mbali na mbinu za vita.
Michezo ya video na mitandao ya Internet inasambaza hali ya muaji. Vyombo vya watoto vya michezo, kwa leo vinaelekea muaji (bunduki ….)
Michezo ya vita, filamu , vipindi fulani fulani kwenye redio, na television, nyimbo za kufoka, vitabu kadhaa wa kadhaa na maonyesho huchochea mauaji.

Matamshi, (azimio)

Matamshi kadhaa , yenye kuelekea mauaji yameingizwa katika lugha na kuonekana kama ni kawaida , mifano kama hiyo : ‘’vita vya bei ‘’, ‘’serikali inapiga vita umasikini’’ ‘’kuua wakati’’ ‘’nitakuua wewe’’mahali pa ‘’nitakupiga’’ imeingia ndani ya akili zetu na tunapotamka au kuzisikia yanaonekana kama ni mambo,maneno ya kawaida.

Kufuatana na maumbili ya watu, mawazo mbali mbali ya wataalamu wa zamani, utamaduni, na hali iliyopo ya mauaji (tazama picha hapo chini), na yale tunayoona au kusikia kwenye vyombo vya habari (vita vya ki-mataifa , vita vya wenyewe kwa wenyewe, vita vya mapinduzi, vita vya kujitenga, vita vya kujitoa muhanga , ugomvi wa ardhi, uungiliaji kati ya mataifa , ulemavu unaotokana na mauaji ya kuangamiza) wengi huona kwamba jamii isiyoua ni ndoto kabisa.

Vifo vinavyotokana na serikali kwa mpango wa maangamizi au njaa ya makusudi na hiyo kufwatia vita tangu dunia iwepo hadi 1987

	Kabla 1900	1900 – 1987	Jumla
Vifo vya ki-serikali	133 147 000	169 198 000	302 345 000
Vifo vya ki-vita	40 457 000	34 021 000	74 478 000
Jumla	173 604 000	203 219 000	376 823 000

Wengi wanapoulizwa juu ya uwezekano wa jamii isioua hujibu :

“Bado, sijawahi kufikiria swala hilo”
“Inawezekana ila namna gani tutajibu maangamizi makubwa yakitokea, au wale wanao pindua kwa umwagaji wa damu serikali iliyochaguliwa?”
“inawezekana ila swala ni kujuwa elimu gani itakayo leta jamii isiyoua”
“Inawezekana”

Swala hili «jamii isiyoua inawezekana? » linalozusha majibu mengi na tofauti nyingi lipo. Ijapokuwa mauaji yameenea sehemu nyingi za dunia, na huenda yameongezeka zaidi kwa karne hizi kuliko karne zilizotangulia, kuna misingi mizuri, matumaini na uwezekano thabiti ya jamii isiyoua kuwepo.

2. ***UWEZEKANO WA JAMII ISIYOKUWA NA MAUAJI***

Ni msingi gani tunao, kufikiria kwamba jamii isiyokuwa na mauaji inawezekana?
Kwa nini tunaweza kusema kwamba wanadamu wanaweza kuheshimu uhai?

2.1. ASILI YA KIBINADAMU YA KUTOUA

Tukichunguza dunia, inaonekana wazi kwamba watu wengi hawaui. Watu wachache ndiyo wauaji. Ijapokuwa wanawake ndiyo wengi duniani , ni wachache kati yao wanaoua. Kuhusu wanaume, walio wadogo ndiyo wanaingia vitani; na wengi wao hawaui : asilimia mbili ndiyo wanaua bila manunguniko. Jamii ya wanadamu inaonyesha uwezo wa kutoua. Ingelikuwa kama wanadamu wana asili ya mauaji au nusu yao wanahusika katika mauaji , kwa kweli hapangelikuwa jamii duniani : wa baba wangeliua wa mama , wa mama wangeliua wa baba , wazazi wangeliua watoto wao na watoto wangeliua wazazi wao au wangeuana wao kwa wao. Ingelikuwa hivyo , watu wangekuwa wamemalizika duniani.
Na ijapokuwa, hali ngumu ya maisha , na vitendo vibaya vya kila aina, jamii la wanadamu liliendelea kulinda na kupenda uzima.
Wataalamu walihesabu watu walioishi tangu miaka 1.000.000. kabla Yesu Kristo hadi 2000 baada Yesu Kristo walifikia 91.100.000.0000. Katika hao 3 000.000.000.ndio wanaorodheshwa kwamba ni wauaji yaani asilimia moja.

Ndiyo, mauaji hayalingani mahali popote kutokana na utamaduni na wakati , ila kwa vyovyote vile uhai na uzima vinashinda uwezo wa mauaji.

2.2. MISINGI ZA KIROHO

Uwezekano wa kuwepo jamii isiyokuwa na mauaji tumeukuta katika asili ya ki-roho ya mwanadamu. Ijapokuwa tumeona mauaji yanayo chochewa ki-dini, ujumbe muhimu wa Mungu Muumbaji ni ‘’kuheshimu maisha, na usiue’.Ujumbe wa kutoua upo ndani ya dini zote za dunia:

- Dini za ki-hindi na jainisi (mashariki ya Asia) zinatanganza kama kutoua ndiyo amri ya juu ya uzima
- Dini ya bouddhisme (mashariki ya mbali ya Asia) inakataza kuondoa uhai
- Dini za kiyahudi, kikristu, na kiislamu zinahubiri amri ya’’ kutoua’’
- Dini ya bahai inasema ‘’ogopa Mungu , mwanadamu, na ujilinde kumwaga damu ya yeyote yule”
- Na misingi ya utu , kuishi vema, na maisha mazuri vinatetea kutoua :
  Confusiuni – China –zinasema kama kukiwa na maisha mazuri hakuna haja ya adhabu ya kifo. Taoisme (China) inasema kama wanadamu wanaishi kwa utulivu katika mazingira yao hakuna haja ya vita.

Mauaji yanakataliwa katika jamii zote: kidini kama vile maisha mazuri. Roho ya kutoua imeonekana kabla, katika na baada ya mauaji katili ya dunia. Inaendelea kuwepo baada ya vita ya kikristo (croisade), baada ya jihadi ya waislamu, baada ya maangamizi makubwa ya Wayahudi, baada ya mapigano makali ya mashariki ya mbali ya Asia na baada ya ukoloni ya watu wa chini.

Katika karne hii, ujumbe wa kutoua umejitokeza katika wakristo (Martin Luther King), wahindi (Gandhi), waislamu (Abdul Ghaffar), Wayahudi (Joseph Abileah), wa Bouddha (Dalai Lama.)…

Ukweli wa kuheshimu uhai ndani ya dini na ndani ya asilia ya mtu ni msingi wa utu kukubali kwamba jamii isiyokuwa na mauaji inawezekana kuwepo.

2.3. MISINGI YA KISAYANSI

Kuna misingi gani ya kisayansi yenye kuonyesha uwezo wa wanadamu wa kutoua? Neno sayansi linamaanisha ujuzi wowote unaotokana na majibu ya maulizo, na utafiti unaotokana na vipimo, vinavyoonekana, visivyoonekana, kwa njia zilizohakikishwa.

Kulingana na Mhindi Acharya Mahapragya amesema kwamba dini pekee haiwezi kutufikisha kwenye jamii isiyokuwa na mauaji. Ni lazima tuongeze uwezo wa kutoua ndani ya watu kwa kutumia ujuzi wa akili na ukweli wa kiroho.

Li Tseng Tsai anakataa fikra ya kwamba wanadamu ni wauaji kutokana na asili yao ya kinyama. Ameweza kufanya panya na paka kula pamoja katika sahani moja bila wasi wasi. Tena wazo la kusema kwamba wanadamu ni wauaji kufuatia ukoo wao wa kinyani wauaji umepingwa na Wranghou na Peterson. Wameonyesha kwamba kabila ya Manganda (Congo) hawaui nyani ziitwazo bonabo kwa ajili wana ukoo moja. Kuna muelekeo wa kutoua katika asili ya wanyama. Eibl-Eibes Feldt anasema kuna msingi wa mafunzo ya uzima (Biologie) inayo sababisha roho isiue na hayo kwa upande wa kinyama kama vile wa kibinadamu. Ndiyo maana Grossomon ameonyesha kama hata kwenye uwanja wa mapambano walio wengi hawaui adui zao hata kwa kujiponya wenyewe au kwa ajili ya ma rafiki zao.

Wanaoua, mara nyingi wanayo matatizo ya magonjwa ya akili; kwa hiyo inaombwa kutoa mafunzo hasa ili watu watambue nia ya kuua au kuleta utamaduni unayolingana na maumbili ya kutoua ya mwanadamu. Wataalamu wa sayansi ya akili wanatangaza kuwepo kwa maadili ya kutoua , na mabadiliko ya kijamii inayolingana na msingi wa kiroho wa kutoua na maumbili ya kuepuka kuua.

Hata kama maumbili na akili vingelielekeza mtu kwenye mauaji, kuna uwezekano wa kisayansi wa kutibu mtu huyu na kumwachisha vitendo vya kiuaji bila kuharibu utu wake. James Prescott na Robert G. Heath wameonyesha uamuzi wa kuharibu njia za umeme mwilini, zinazo gusana na ubongo na hali ya ki-mwili. Haya yametokea katika utoto wao, hivyo waliweza kuleta tiba kwa hao waliyo fungwa na tabia za uuaji. Madaktari wataalamu wa mangojwa ya kichwa wa Chuo Kikuu cha Stanford, kiisha mauaji ya Martin Luther King na Robert Kennedy wamefanya utafiti na kugundua kwamba wanaweza kukomesha ukatili kwa njia ya maendeleo ya sayansi. Daktari Georges F. Salomon, kiisha kuchunguza wauaji kadhaa amefikia kutamka kwamba tabia ya binadamu inaweza kubadilishwa. Kushindwa kwetu kwa kutibu inatokana na ujinga. Uwezo wa wanadamu wa kupona ni mkubwa na tutegemeye kwamba muelekeo wa uaji unaweza kusimamishwa.

Maandishi ya Bonto yanataja jamii 47 za wanadamu zinazoonyesha amani (katika hizo tutaje: Mbuti, Nubien). Anahakikisha kwamba mara nyingi kusuluhisha migogoro kunakofanywa na wazungu hakueleweki, kufuatana na jinsi hizo jamii zinavyo suluhisha migogoro yao kwa amani na kufaulu.

Utafiti uliyofanywa na Dr Dough H. katika vijiji viwili vya wa Zopoteque Mexique (la Paz) vyenye ukimya, na kijiji cha San Andres chenye ukatili, umeonyesha kwamba woga unaotokana na asili ya mtu kusadiki ukatili, unaleta mauaji ila imani ya kutegemea kuishi bila ukatili inaleta jamii isiyokuwa na mauaji.

Tarehe 16 mai 1986, wataalamu mbali mbali wa ki-mataifa wametoa matamshi juu ya ukatili Seville wakionyesha mategemeo ya sayansi kwa uwezo wa mwanadamu wa kutoua:

- "Siyo kweli ki-sayansi, kusema kwamba tumezaliwa na hali ya kufanya vita kutokana na asili ya ma babu zetu wanyama.
- Siyo kweli, ki-sayansi, kusema kwamba kumekua na urithi wa tabia za kikatili kuliko nyingine.
- Siyo kweli, ki-sayansi, kusema kwamba vita vinatokana na utu wa ki-mwili wa mwanadamu au kingine kitu kimoja".

Wanaongeza wakisema, maumbili ya mwanadamu si chanzo cha vita bali ulimwengu unaweza kuwa huru na kuwa na tumaini ya mageuzi; kama vile vita vinaanza kwa nia za watu, vile vile amani inaanza pia kwa nia. Wale waliyoanzisha vita wanaweza kuanzisha amani, kila mmoja anahusika na hayo.

Tarehe 2.8.1939, Einstein aliandikia President Franklin D. Roosevelt kuwepo uwezekano wa kujenga silaha ya nuklia. Kufwatia hayo, pesa zimetolewa na silaha hizo za maangamizi zikatengenezwa. Lakini kwa leo, sayansi inaonyesha uwezekano wa uwezo wa binadamu wa kutoua.

2.4. MUCHEPUKO WA KUTOUA

Kwa leo, kunajitokeza mienendo ya kutoua hapa na pale. Hizo ni alama kabisa za mageuzi makubwa kuelekea jamii isiyoua.

Katika mienendo hiyo, tunaweza kutaja: siasa za serikali, mashirika ya kidini mbali mbali, kugombea utawala bila kutumia nguvu, mifano ipatikanayo katika historia ya maisha ya watu waliojitolea kuishi kinyume na utumiaji nguvu.

- Siasa za serikali

Nchi zilizoondoa hukumu ya kifo, nchi zisizokuwa na majeshi, nchi zinazokubali uamuzi wa dhamiri katika hali ya vita ni mifano iliyo hai ya muelekeo kwenye jamii isiyokuwa na mauaji.

- Inchi ziliondoa adhabu ya kifo

Afrique du Sud	Allemagne	Andorre
Angola	Australie	Autriche
Azerbaîdjan	Belgique	Bulgarie
Cambodge	Canada	Cap Vert
Colombie	Costa Rica	Croatie
Danemark	Djibouti	Espagne
Estonie	Vatican	Equateur
Finlande	France	Georgie

Grèce	Guinée Bissau	Haîti
Hollande	Honduras	Hongrie
Iles Marshall	Illes Maurice	Illes Salomon
Irlande	Islande	Italie
Italie	Kiribati	Liechtenstein
Lituanie	Luxembourg	Macédoine
Micronésie	Moldavie	Monaco
Mozambique	Namibie	Népal
Nouvelle-Zélane	Nicaragua	Norvège
Palau	Panama	Paraguay
Pologne	Portugal	République Dominicaine
République Slovaque	République Tchèque	Roumanie
Royaume Uni	San Marinon	Sao Tomé et Principe
Seychelles	Slovénie	Suède
Suisse	Timor Oriental	Turkménistan
Tuvalu	Ukraine	Uruguay
Vanuatu	Vénézuela.	

Tunaweza kujiuliza kwa nini , namna gani na wakati gani, serikali hizo ziliamua kutoua? Kwa nini nchi kadhaa, utamaduni na sehemu moja zimeamua kutoua na nyingine bado ? Kwa vyovyote vile, huu ni mwanzo wa kuelekea kwenye jamii isiyoua.

Pembeni mwa nchi ziliondoa kabisa adhabu ya kifo, kunako nchi 14 ziliondoa hukumu ya kifo kwa makosa ya kawaida na kubakiza hukumu hiyo kwa makosa makubwa au ya ki-vita (Argentina, Bosnie, Herzegovine, Brésil, Israel, Mexique, Afrika ya kusini, uingereza).

Nchi 23 zingali na hukumu ya kifo ndani ya sheria zao ila hazikutumia hukumu hiyo tangu miaka kumi (Albanie, Brunei, Congo, Papouasie, Nouvelle Guinée……)

Nchi 90 zinatumia hukumu ya kifo. Ijapokuwa sheria ya Amerika inazingatia hukumu ya kifo kwa makosa ya jinai, ma jimbo 12 katika 52 yalifuta hukumu hiyo (Alaska, Hawaii, Iowa, Maine….)

Nchi zisizokuwa na majeshi (zote ni wanachama wa Umoja wa mataifa pasipo Cook, Niue Na Vatican)

- Nchi zisizokuwa na majeshi

Costa Rica	Dominique	Grenade
Haiti	Iles Maurices	Iles Salomon
Kiribati	Liechtenstein	Maldives
Nauru	Panama	Saint kits et Nevis
Sainte Lucie	Saint Vincent	Samoa
San Marino	Tuvalu	Vanuatu
Vatican		

Nchi zisizokuwa na majeshi zinazokuwa na mikataba ya kijeshi au ya ulinzi :

Andore (Espagne, France)
Iles Cook (Nouvelle Zélande)
Illes Marshall (Etats-Unis d'Amérique)
Islande, (Etats-Unis d'Amérique)
Micronésie (Etats-Unis d'Amérique
Monaco (France)
Nieu (Nouvelle Zélande)
Palau (Etats-Unis d'Amérique)

Kweli, kutokuwa na majeshi ni jambo la ishara linalopingana na fikra ya kwamba ni jeshi linaloleta umoja wa taifa, na linalolinda usalama wa nchi.

Katika nchi zinazokuwa na majeshi , mojawapo zinaacha askari kufuata dhamiri zao kuhusu kutoua. Misingi halali ya kukataa kuua kufuatia dhamiri inaweza kutokana na imani ya dini, ya utu wema ao siasa. Hayo ni maendeleo kuelekea kutokuwa na jeshi, pia kuwepo kwa jamii isiyokuwa na mauaji.

- Katika mwaka wa 1998, nchi 47 zimehalalisha kukataa kuua katika vita :

Afrique du Sud
Allemagne
Australie
Autriche
Azerbaîdjan
Belgique
Bermudes
Brésil
Bulgarie
Canada
Chypre (Grecque)
Croatie
Danemark
Espagne
Estonie
Etats-Unis
Finlande
France
Grèce
Guyane
Hollande
Hongrie
Illes Malte
Israël
Italie
Kirghizstan
Lettonie
Lituanie
Moldavie
Norvège
Ouzbékistan
Paraguay
Pologne
Portugal
République Tchèque
Roumanie
Royaume Uni
Russie
Slovaquie
Slovénie
Suède
Suriname
Ukraine
Uruguay
Yougoslavie
Zimbabwe

- Mashirika mbalimbali ya jamii

Mashirika ya jamii yenye mwelekeo wa kutoua yanaanza kujitokeza , na huu ni mfano wa mupito kuelekea jamii isiyokuwa na mauaji. Ni alama dhahiri ya uwezekano wa wanadamu kuamua kuto kuua.

Katika mashirika hayo, tunaweza kutaja moja kwa machache ijapokuwa tunaweza kuwa na mengi ya kusema kwa kila moja :

- Mashirika ya ki-roho :

Popote ulimwenguni, kunako mashirika ya ki-dini yanayojengwa kwa madhumuni ya kutoua. Tunaweza kutaja:

Kanisa la Simon Kimbangu barani Afrika, Quakers wa nchi za mangaribi, Shirika la amani na kindugu ulimwenguni inchini Japani. Kwa ngazi ya ki mataifa, shirika la kuunganisha lililoundwa mwaka 1919. Hilo shirika lina wanaume na wanawake wa dini mbalimbali wanaokuwa na msingi katika imani ya uwezekano wa upendo na ukweli kwa kutenda haki na kuleta jamii isiyoua. Wanatetea kutoua kama msingi wa maisha.

- Mashirika ya siasa

Duniani kuna vyama vya siasa vinavyotetea kutotumia nguvu na kutoua :
- Ujeremani tunaweza kutaja chama cha kijani kilichoundwa na Petra Kelly mwaka 1979 na watu 30
- Marekani , chama kinacho teteya amani kilichoundwa mwaka wa 1983 kwa misingi ya ki-roho, ki-elimu na ki-utu na Bradford Lyttle na huyu amekuwa mgombea kiti cha raisi katika uchunguzi wa mwaka 1996 na 2000.
- Nchini India , chama Sarvodaya, kiliundwa na TRN unthan na wengine.

Vyama vingine vingi vimezaliwa kufuatana na mawazo ya kutoua ya Gandhi na Martin Luther King.

- Mashirika ya uchumi

Katika mashirika ya uchumi yanayotetea kutoua tunaweza kutaja :’’Mfuko wa ki-mataifa wa amani ‘’hiyi ni shirika la ki -uchumi lisilo tia pesa ndani ya makampuni yanayohusiana na vita. Sarvodarya shramadana sangamaya, inayoongonzwa na A.T Ariyaratne. Hili shirika la nchini Thailande lina msingi wa kidini wa ki boudha wa kutoua. mashirika ya ki-utu mbali mbali yanasaidia kutoua ndani ya jamii kama vile shirika Ghandi (Landani) ,Savodaya international trust (Bangalore-India) au shirika A.J Muste (New York, Marekani).

- Mashirika ya (elimu) mafundisho

Mashirika ya mafundisho kuhusu kutoua yamejitokeza sehemu nyingi :

Dr G. Ramachandran aliunda ‘’shirika kijijini Gandhigram Tamil, Nadu, India. Shirika hilo limefundisha vijana 5000 wanawake na wanaume, katika vijiji 30, ili wawe tayari kutumikia au kufia amani.

- Mashirika ya kuelimisha

Mashirika yenye kutoa mafundisho ya kutoua kwa mabadiliko na kutetea jamii, kwa kusuruhishia migogoro inayojitokeza kwa mfano : shule la kutokutumia nguvu ya Ramachandran, jeshi la amani la ki-mataifa(Narayan Desai), Chuo Martin Luther King(Floride), shirika la ki-mataifa la upatanishi (Howard Clark) ; Kituo cha ki-Palestina cha mafunzo ya kutokuua (Mubarak Awad).

- Shirika za ulinzi

Mashirika mbali mbali duniani zinaonyesha uwezo wa kulinda usalama pasipo muaji. Tunaweza kutaja taifa lenye wanainchi wasio na silaha (Japani); vikosi vya polisi visivyo kuwa na silaha (Ungereza) ; jela zisiyokuwa na walinzi wenye silaha (finlande); sehemu za amani zisizoruhusu kuwa na silaha (Sitio Cantomanyong, Philippines) shirika la ulinzi wa raia bila silaha (Minden, Ujeremani) na shirika mbali mbali zinayotetea kutoua katika maandamano ya amani sehemu za vita. Tunaweza pia kutaja vyama vya serikali au shirika za wanainchi zenye kutetea dunia isiyokuwa na silaha ili kupinga silaha za maangamizi na kuondoa silaha ndogo ndogo na silaha za kulipuka (bomu, mine).

Kituo cha Amani na Upatanishi kilichoundwa na raia wa zamani wa Costa Rica na mwenye alipata tunzo la amani (Nobel), Oscar Aria Sanchez

- Mashirika ya utafiti

Mashirika mengi yanafanya utafiti kuhusu ya hali ya kutoua:

Chuo Albert Einstein (Cambridge, Massachusetts) kilichoundwa na Gene Sharp kimefanya utafiti juu ya ugombeaji madaraka pasipo kuua ndani ya demokrasi, na ulinzi na haki duniani pote.

Chuo cha mafunzo ya Gandhi (Varansisi,India)kilichoundwa na Jayaprakash kimefanya utafiti juu ya elimu ya jamii ili kuwe mabadiliko ya ki-jamii isiyokuwa na mauaji. kwa ngazi ya ki-mataifa, kamati ya kutoua ya shirika la utafiti wa amani , iliyoundwa na Theodore L. Herman inaeneza duniani matokeo ya utafiti katika elimu na matendo.

- Mashirika ya kusawazisha migogoro (shida)
  Mashirika mbali mbali yanajihushisha na kuleta ufumbuzi wa migogoro (shida):

- Amnesty International inatetea haki ya binadamu na upingaji wa adhabu ya kifo
- Greenpeace International inatetea mazingira na kupinga silaha za maangamizi (nucléaire) makubwa
- Waganga wasio na mipaka (Médecins sans frontières) inatoa matibabu ya kimwili kwa wanao tendewa maovu.

Vyombo vya upashaji habari:

Vyombo vya upashaji habari maalum vinatoa habari na vinachambua hali ya mahali na ya ki-mataifa kulingana na kutoua. Mwandishi habari Colman Mc Carty (1994) ameanzisha hayo. Pia, maandishi mengi yanatolewa dunia pote.

Tunaweza kutaja:

‘Day by day’, gazeti la kila mwezi linalosema juu ya spoti na sanaa linalomilikiwa na Chama cha Amani cha Uingereza; gazeti la kila mwezi la Ufaransa “Non-violence Actualités” (Montargis); “L’Azione Nonviolenta” la Italia; gazeti “Social Alternatives” (Australia), “Gandhi Marg” (India) na “ International Jounal of Nonviolence”(marekani) zinatoa mawazo juu ya kutoua katika ngazi tofauti za jamii. Pia, majumba yanayochapisha vitabu (‘ Najivan’, Ahmedabad, India , ‘ Society Publishers’, Blaine, Washington , ‘ Non-violence

Actualités',Montargis, Ufaransa, 'Orbis Books', Maryknoll, New york) ya kuelimisha kwa lengo la kuleta mageuzi ya jamii isiyoua.

- Utajiri wa kitamaduni

Utajiri wa kitamaduni (wa kienyeji) usioua ni uundaji wa sanaa na akili vinavyoleta mwelekeo mpya wa utu na kuelekeya kwenye jamii isiyoua. Hayo yanahusika na nyimbo za kienyeji, hadithi, matamuko ya sanaa na filamu.

- Kugombea utawala kwa njia zisizoua

Katika kipindi cha pili cha karne ya 20, kumeonekana kugombea utawala kupitia njia za amani; tunayo mifano mingi katika historia ya ulimwengu. Mwandishi Sharp aligundua kugombea utawala bila utumiaji nguvu sehemu zifwatazo:

Barani Afrika : Algérie, Afrika Kusini na Sudani ; Barani Asia : Birmania, China, India, Japan, Corea kusini, Pakistan, Les Philippines na Tibet ; Barani Amerika : Argentine, Bolivie, Brésil, Chili, Haïti, Mexique, Nicaragua, Panama na marekani; Ulaya : Estonia, Ufaransa, Ujerumani ya mashariki na magharibi, Hongrie, Irlande, Lettonie na Yougouslavie ; Mashariki ya Kati : Palestina inayokaliwa na Israëli na katika Australia na Caledonia mpya.

Tangu 1989, mapambano ya raia yasiotumia nguvu yamesababisha kuvunjika kwa utawala wa kikomunisti wa chama kimoja cha Urusi, vyama Ulaya ya mashariki, Jamuhuri ya Baltes na Mongolie na muungano kwa amani wa Ujeremani na kukomesha utawala wa ubaguzi wa rangi wa Afrika kusini. Ijapokuwa mapambano hayo, pengine yalikuwa na vifo (Birmanie 1988, Chine 1989), kuna tofauti kabisa na mapinduzi ya kale kama yale ya Amerika , Ufaransa, Urusi, Uchina yaliyogupikwa na mauaji mengi zaidi.

Pembeni ya maandamano makubwa yanayoonekana wazi ya kutafuta mabadiliko ya utawala, kuna vyama vya ki-jamii vinavyopigania mageuzi maalum kuelekea jamii isiyokuwa na mauaji. Tunaweza kutaja vyama vinavyotetea kufutwa kwa adhabu ya kifo, vinavyo pinga utowaji mimba , vinavyo tetea kukomesha kodi za vita , kuondosha silaha za maangamizi makubwa, kukomesha silaha ndogo ndogo na ma bomu ya ardhini, vinavyo tetea haki za binadamu, ya walio wachache na kabila za asili, kulinda mazingira na kufikia kwenye mageuzi ya ki siasa, ki uchumi, ki jamii na ya kitamaduni.

- Misingi ya ki-historia

Uwezo wa kutoua ulionekana wazi katika historia wakati wa mauaji makubwa. Jinsi alama za kutoua zinaonekana duniani , historia pia ya kutoua imejitokeza. Tuone alama hizo . Karibu miaka 2000 ya historia ya kiyahudi na kikristo amri ya sita ''Usiue'' , 'Mafundisho mlimani (Matayo 5-7)', 'Picha ya Yesu msalabani' vimetangazwa na kubaki ki-maandishi katika misemo ya kutoua. Pia misingi ya ki-historia ya kutoua tumeikuta katika asili mbali mbali kama vile katika Bouddhisme na Kiislamu..

Tunapochunguza historia ,tunashangaa tunapoona viongozi wa siasa , wakiitikia na utu wa kutoua. Mfano azimio la Mfalme Frederic I (Prusse) la 1713 aliyeruhusu wa Mennonite kutoingia jeshini. Hali hiyo ilitolewa pia na Cathérine II (1763) na AlexandreII (1875) wa Urusi kwa hawa wa Mennonite. Lenine (1919) alitoa amri kwa wafuasi wa Tolstoi na wa dini za amani wasiingie katika jeshi lake lekundu. Na tufahamu pia kwamba katika

kauli za kwanza za mapinduzi ya Urusi palikuwa uondoshaji wa adhabu ya kifo katika jeshi. Ijapokuwa hayo yalidumu mda kidogo, ni alama za kutoua katika historia ya dunia.

Uchunguzi mwingine wa ki historia unaonyesha hali ya kutoua inaambatana na kupunguza mateso, maumivu, pia inaleta mabadiliko kwa kuheshimia maisha katika jamii.

Mfano wa watu wa ahimsa jain (India) wanaokoa wanyama, ndege, na hali mbali mbali za uhai. Kutoua nchini India kumeleta vyama vya mlengo wa Ghandi kutafuta mabadiliko ya uchumi, jamii, kitamaduni ya watu masikini, wanawake, ya walio wachache, ya vikundi na uhusiano ya miji. Kama vile pia, vyama vya amani (mlengo wa King marekani) katika juhudi ya kutafuta uhuru na usawa kati ya makabila, vimejihusisha kupinga vikwazo vya uhuru wa haki katika jamii la Marekani. Historia ya kutoua inapatikana kwa urefu ndani ya nyakati mbali mbali za Amerika.Tangu kuundwa kwa nchi hiyo hadi leo.

- Maisha ya watu wa muelekeo wa kutoua

Msingi wa jamii isiyokuwa na mauaji upo katika uwepo wa ulimwengu. Wanaume, wanawake kwa ujumla au kibnafsi wanaojulikana na wasiojulikana , wa zamani au wa nyakati hizi wameonyesha ujuzi wao kwa kuishi bila kuua na kutafuta mageuzi mazuri ya jamii. Walichokifanya hawa, wengine wanaweza pia kukifanya, maisha ya watu walioishi na kutumia kutoua tumeikuta katika nyakati zote , sehemu mbali mbali na katika tamaduni tofauti. Viongozi wa zamani wanaonyesha mfano:

- Nchini Misri Farao Shabaka (760-695 Kabla ya Yesu Kristo.).aliondoa adhabu ya kifo
- Katika nchi ya India, mfalme wa wafalme Ashoka alikataa vita na kuua wanadamu kiisha vita vya Kalinga (269k. yesu) vilivyoua watu 100.000 na kupelekea mateso mengi.

Mifano ya kutoua ya viongozi wa dini inaleta changamto kwa vizazi (Bouddha, Yesu, Muhammad ,George Fox, Guru Bohaullal….). Mabadiliko makali ya kidini na yasio ya kidini hutokea wakati watu wanaamua kuacha mauaji. Wanajeshi wanageuka wateteaji wa amani , wana mapinduzi wanaacha mauaji Mkulima wa Frang Jagerstatter Autrichien, anayesoma Biblia alikatwa kichwa kwa kukataa kujiunga na vita upande wa Hitler. Waokozi watulivu walihatayarisha maisha yao kwa kusaidia kuokoaWayahudi toka maangamizi ya Wayahudi yaliofanywa na Hitler.

Mamilioni ya watu wanafuata maadili ya kutoua ya Mhindi mfupi, Mohandas k.Gandhi. Mnamo mwaka 1997 na 1998 Ghandi alichaguliwa na vijana na viongozi wapitao 200 kama kiongozi wa dunia mwenye sifa nzuri na kuheshimiwa , watokao katika zaidi ya nchi 60. Viongozi wa mwelekeo wa kutoua wanajitokeza popote duniani : Ken Saro Wiwa (Nigeria), Albert Luthuli na Desmond Tutu (Afrika kusini) Aung San Suu Kyi (Birmanie) Dalai Lama (Tibet). Pia , kuna wanawake wanao simama kidete kupinga utumiaji wa nguvu:

Bertha Von Strus wa Autriche, Daroty Day, Barbara Denning na Jean Toomer (Marekani). Vikundi vya wanawake pia vinakataa kuunga mkono mateso ya ki-jeshi katika haki za binadamu (akina mama wa Plaza wa Mayo wa Buenos Aires). Kuna watu wawiliwawili wanaoshirikiana (katika ndoa au hapana) kupinga mauaji (Kasturbas na Muhandas Gandhi Coretta Scott et Martin Luther King). Kwa msimamo wa jumla, uwepo wa kutoua wa duniani unaleta uwezo kwa wanaume na wanawake kwa kujenga jamii zisiyokuwa na mauaji, zenye kuwa huru kweli na zinazoheshimu matokeo ya wote. Kwa ufupi ,uwezekano wa jamii isiyokuwa na mauaji una msingi katika uwezo wa ujenzi wa kibinadamu. Walio wengi hawaui

, ijapokuwa wana uwezo wa kuua ,asili haiwaruhusu kutenda hayo. Fundisho muhimu la kiroho linakataza kuua bali kuheshimu maisha. Ijapokuwa mauaji ya kitokea, elimu ina uwezo wa kujuwa sababu, na kuleta njia ya kuonya na kusaidia kuondoka katika hali hiyo, kuleta uhuru kwa jamii. Alama za jamii zisizokuwa na mauaji zimekuwepo na zipo. Ma shirika mbali mbali yenye malengo ya kutoua yapo katika jamii za wanadamu. Kuna jamii bila jeshi, bila adhabu ya kifo na bila silaha. Yapo mashirika na vyama vya kutoua yanayo shugulika na migogoro inayoweza kuangamiza maisha na uzuri wa ulimwengu. Maisha ya watu fulani wa zamani na wa sasa waliotegemea kutoua ni mfano mzuri unaofundisha na unayotupa urithi mzuri wa kutokuua.

Kama watu waliamua kuchagua kutoua enzi za zamani na kuongeza yaliyopo sasa, kweli jamii isiyokuwa na mauaji inakaribia. Kutangaza uwezekano wa jamii hiyo haimanishi kuwepo kwa urahisi kwa jamii hiyo ,bali huonyesha yale yenye yalikuwa hayafikiriwi na kutupa imani ya kwamba, sisi wanadamu, tunaweza kuchagua kutoua.

3. WAJIBU WA ELIMU YA SIASA

« Kutoua si mambo tu ya dini
Kutoua si mambo tu ya jamii
Kutoua ni elimu ya utawala »

G. Ramachandran

Ili kufikia jamii isiyokuwa na mauaji, ina wajibu gani? Elimu ya siasa ina wajibu gani? Wahusika wa elimu hiyo tunaweza kufanya nini? Tutatumia nini ? Tutafanya utafiti gani ? Ujuzi gani utatusaidia ? Namna gani tutajifunza na kufundisha wengine ? Tutaondoa ma shirika gani ili tufikie jamii isiyoua?
Kusema kwamba tutafika kwenye jamii isiyoua inahitaji mageuzi ya mambo kuelekea uundwaji wa kutoua.

3.1 UKWELI WA UCHAMBUZI WA ELIMU YA SIASA YA MSINGI WA KUTOUA

Mageuzi ya Elimu ya siasa ya mlengo wa kutoua anahitaji uchambuzi halisi. Tunatakiwa kujuwa : sababu ya mauaji, sababu ya njia ya mpito kati ya uuaji na usio uaaji, alama za jamii zenye hazina hata uaji.

Nia ya kujua namna mauaji yametokea ni muhimu katika Elimu ya siasa ya kutoua kuliko ndani ya elimu yakawaida inayoitikia mauaji. Wazo la kujua sababu ya mauaji liko mbele katika uchunguzi wa kutoua. Mauaji yakiwepo –ya kipekee hadi ya maangamizi makubwa- tunatakiwa tuelewe sababu bila kujali ugumu. Kila mauaji anastahili apatiwe sababu.Ni lazima tujue nani ameua nani, namna gani, wapi, wakati gani, kwa nini na palikuwa kitu gani mbele ya hayo, mazingira ya uaji, na matokeo.

Tunahitaji kujua pia sababu ya kutoua. Kwa nini wanadamu hawaui ? Kwa nini wazo la kutoua limetokea katika maisha ya wanadamu ? Kwa nini wanadamu walidai hatua za kutoua ? Kwa nini, katika historia, watu wengine walikataa kuua, ijapokuwa waliteswa, walifungwa, walikimbizwa, walikatwa viungo vyao hata karibu kuuawa. Kwa nini, watu walijiingiza katika siasa, matendo na ma shirika kwa kufikia kutoua kwa njia zisizo za mauaji.

Pia, sababu gani zilizopo kibinafsi au zakundi, kutoka hali ya mauaji hadi kutoua na kutoka kutokuua kurudi kuua .Kwa nini wauaji walitoka kwa kuua kwa kukataa kuua ? Kwa nini askari wamekuwa wakipigania amani,; wana mapinduzi kukataa kutumia umwagaji wa damu. Kwa nini mawazo, viongozi, ma shirika na siasa zimeelekea kutokuua ? Kwa nini watu wengi hawaui? Wameanza kuua au kushirikiana na wauaji? Kwa nini inchi kadhaa hurudisha adhabu ya kifo ambapo ilikuwa imeondolewa? Tujue kwamba alama za jamii zisizokuwa na mauaji zinatofautiana zenyewe. Kwa sasa hakuna jamii (iliyokuwa chini ya alama ya mauaji) inayoonyesha hali ya kutoua kabisa wanadamu lakini kwa kuangalia historia, wakati uliopo, na kujumulisha na uwezekano uliopo, matokeo mapya ya kutoua yanaanza kuonekana katika kila jamii.

3.2 MSIMAMO WA KULETA MATENDO YA KUTOUA

Katika njia ya kuelekea jamii isiyokuwa na mauaji tunaweza kuchukuwa au kuendeleza msimamo binafsi au kijamii katika maisha ya kila siku au katika siasa za ki ma taifa. Tazama hapo chini misimamo ya kutoua mimoja iliotajwa katika karne ya 20 inayoweza hata leo kusaidia :

- Weka juhudi zako katika mambo yanayoheshimu uhai ki dini au ki utu
- Heshimu maisha yako na ya wengine.
- Tumika kwa wema wa watu wote. Utumiaji nguvu unaleta utengano, kutoua kunaunganisha.
- Wakati wa matatizo, mwanzo hadi mwisho tafuta upatanishi kuliko kufedheresha na kuua.
- Tumia nguvu zako kwa kujenga ili kuondoa hali ya mateso ya wanaokuwa katika shida .
- Uwe mjenzi. Inahitaji kazi kubwa ili kufikia kutoua.
- Chukua msimamo wa mageuzi.Chukua alama ya jamii isiyoua ukichunguza mafanikio na ukosefu.
- Heshimu kazi binafsi au za jamii kwa ngazi kubwa.
- Uwe na juhudi katika mambo ya kujenga usiunge mkono mauaji na usaidie kuwepo na hali ya kutoua.

3.3. MAPINDUZI YA ELIMU YA KUTOUA

Ili kufikia jamii isioua ni lazima kuwepo mapinduzi ya elimu isiyoua katika Elimu ya siasa.
Ngazi 7 za mapinduzi zinazokwenda pamoja ni za muhimu:

- Mapinduzi ya taratibu (normative)

Mageuzi hayo yanatoka kwenye ushawishi wa kuua kuelekea ushawishi wa kutoua. Njia mojawapo ya kufika huko ni kufuata hatua kwa hatua. Maendeleo yanatoka katika wazo la kuua ni muhimu kuelekeaa kutilia mashaka wazo la kuua, kutoka wazo la jamii isiyoua haiwezekani kuelekea wazo la uwezekano wa jamii isiyoua (Hii inaomba utafiti wa kweli juu ya alama ya jamii isiyoua, pamoja na utafiti wa ki elimu wa kuunda jamii hiyo).

Tuueleze hivi hayo mageuzi:

Mageuzi katika taratibu	**Muingiliano**	**Mageuzi yanayoonekana**
Kuua ni lazima	↔	Kutoua hakuwezekane
↓		↓
Tendo la kuua litiliwe mashaka	↔	Kutoua ni shida
↓		↓
Tendo la kuua halikubaliwe	↔	Kutoua kunaweza fikiriwa
↓		↓
Kutoua ni lazima	↔	Kutoua kunawezekana

- Mapinduzi ya alama

(Kujua alama nzuri za mageuzi za ki jamii kuelekea kutokuua).

Mapinduzi kuelekea kutoua yanaomba kugundua kuwepo na uwezo wa ki-utu wa kutoua wenye umezarauliwa au ambao haupewi thamani yake na mawazo ya kukubali kuua. Kwa kweli, mageuzi ya kutoua yanatakiwa kujua alama za zamani na za sasa na nia ya kutokuua ziliopo katika kila jamii.

- Mapinduzi ya fikra

(Kwa kuelewa sababu na mtindo wa mageuzi kuelekea kutoua)

Mapinduzi hayo yanamaanisha kuendeleza fikra ya kawaida na inayoonekana kuhusu kutoua na kuleta maamuzi binafsi, kwa matendo ya jamii na kwa wanasiasa.

- Mapinduzi ya vitendo

(Kwa kufanyia kazi ujuzi wa kutoua)

Mageuzi hayo anajumulisha matendo ya mageuzi ya taratibu, ya alama na ya fikra

- Mapinduzi ya mafundisho

(Kwa kupata ujuzi na maarifa wa mageuzi ya kutoua)

Maendeleo kuelekea elimu ya utawala isio kuwa na mauaji yanaomba mageuzi katika elimu ya siasa ya Chuo Kikuu na pia katika utumishi wa kimafundisho kwa watu wa jamii kuliko kufuata mafundisho ya asili yenye kuunga mkono uuaji, elimu ya utawala inapashwa kuwa kwenye mustari wa mbele kuleta mageuzi duniani kuelekea kutokuua. Shabaha mhimu ni kuleta mafundisho maalum kwa viongozi na wanainchi kuhusu jamii isiyoua. Kwa hiyo, kila mutu anaweza kuleta mchango wake kuelekea mageuzi ulimwenguni kuelekea jamii isiyoua. Kila mtu anafundisha, kila mtu anajifunza. Mafundisho ya kuelekeza watu yamegawanywa katika hatua inne:

- kuonyesha tabia ya uuaji wa ki-historia na wa kisasa na wa dunia.
- kuonyesha uwezekano wa watu wa kutoua
- kuonyesha mageuzi na mwelekeo wa kibinafsi na wa jamii
- kuonyesha uundwaji wa mashirika ya kisiasa yanayohitajika kwa jamii isiyoua

- Taratibu za mapinduzi

(Kwa kuunda utaratibu wa utafiti, uchambuzi na matendo yanayofaa kwa kazi za mageuzi kuelekea kutokua)

Ki utaratibu mageuzi yanayoelekea kutokuua yanaomba fikra mpya juu ya utaratibu wa utafiti ,elimu na siasa ya matendo ,na maendeleo ya mashirika. Juhudi zinatakiwa kulinganisha utaratibu uliyopo kwa kugundua na kuweka ma matendo ya kutoua.Ulizo kubwa litakuwa kujua namna gani utaratibu wa kale na wa sasa utatumika, namna gani kuondoa mauaji duniani.

- Taasisi za mapinduzi

(Kuunda shirika za kuleta mageuzi ya kutoua)

Mapinduzi hayo yanaelekea kujua namna gani elimu ya utawala itakuwa inapangiliwa , kujua matawi yake ,kujua uhusiano wake na sayansi nyingine na mashirika mengine ya jamii .

3.4 ELIMU YA FILASAFA (PHILOSOPHIE) NA SIASA

Katika elimu ya philosophie na katika siasa yamageuzi kuelekea kutoua kunahitajika ufikiliaji mpya wa urithi wa siasa katika utamaduni wote ili kupata mafundisho ya kutoua na kuingiza kufikia uundwaji upya wa kutoua.

Mawazo ya wale waliotangulia zamani na wa nyakati hizi yanayoleta matokeo ya kutoua katika utamaduni ,yanaleta uwezekano wa maendeleo katika fikra za kutoua.

3.5 FUNZO KUHUSU AINA ZA UTAWALA

Katika kujifunza kuhusu jamii na utawala wake, jinsi ilivyo, kutoka ngazi ya kijiji hadi inchi nzima kupitia mageuzi mbalimbali, maamuzi ya kutoua yanazusha .maswali mbali mbali kama yafuatayo :

- tendo la kuua limesaidia kwa kiasi gani muundo na kuwepo kwa kila jamii ya kisiasa ?
- sura gani utawala unajipa kutokana na sifa mbaya za mauaji?
- kuna aina gani za mauaji ya serikali au nyinginezo zinayoendelea, na upi mwisho wake?
- misingi gani ya ki historia ya mawazo ,ya vitendo, mashirika yanayohusika na kutoua ndani ya jamii ?
- kuna historia gani ya upingaji wa kutoua kwa utawala wa kimabavu (wa kuua)?
- kuna historia gani ya uundwaji unaofaa kwa kufikiria jamii isiyoua?
- kuna watu gani, vikundi, na mashirika yenye kuwa katikati ya kuua na kutoua?
- asikari wanaogeuka wasiyoua, wapigania amani?
- wauaji wameheshimu uhai wa mtu?
- jeshi limefundishwa ?
- kuna alama gani za ki-historia au za nyakati hizi za siasa, uchumi, jamii, utamanduni, zinazo onyesha kuwa jamii limefikia mwenendo wa maisha ya kutoua ?
- mabadiliko gani ndani ya dini , sheria, shirika, siasa, elimu, ambayo yatasaidia kufikia jamii isiyoua?
- kitu gani kitapelekea uhuru wa watu, usawa , maendeleo mazuri ya uma, kuishi kwa amani kwa watu bila kurudiria mauaji ao nia ya kuua?

3. 6 SIASA YA USAWA

Mageuzi kuelekea kutoua yanaomba kuweka swali juu ya uwezo wa ki-binadamu wa kutoua ndani ya utafiti wa siasa ya kulinganisha.

Somo gani tunaweza kupata kwa kulinganisha mawazo, mashirika, na siasa zenye kuhusika na kutoua au na utumiaji nguvu wa serikali na wanainchi katika jamii ?
Jamii zinaweza kupangwa na kulinganishwa kufuatana na hali zao za kuua ao kutoua.
Inapashwa malinganisho ya ndani au ya nje ya aina za utawala, kwa kuelewa sababu za mageuzi. .
Inaamanisha kulinganisha nia ya kuua na kutoua katika vyama vya dini, vyama siasa, elimu ,miaka, kabila, mashirika ya uchumi, kazi na vyuo vikuu.

Mafunzo ya malinganisho juu ya kutoua ni muhimu kwa kuendeleza fikra kuhusu siasa ya utawala. Inchi za demokratia hazifanye vita ndani mwao ao kuua raia wao kuliko zilizo za ma dikteta.

3.7. **SIASA YA KI MATAIFA**

Mageuzi kuelekea kutoua yanajumlisha kwa umoja hali ya vikundi na ya kipekee katika mambo yanayojulikana kama siasa ya ki mataifa, uhusiano wa ki mataifa au siasa ya ulimwengu. Wazo la kufikia jamii ya ulimwengu isiyoua linahitaji kuzingatia maisha bora kwa mtu binafsi mnae ishi pamoja tangu kuzaliwa kwake hadi kifo chake. Msingi muhimu wa siasa ya kutoua ni kujihusisha na mtu binafsi. Siasa ya ulimwengu ni siasa ya watu wa ulimwengu. Jamii ya ulimwengu isiyoua inatokana na watu wasioua. Kama hakuna mtu anayeua na asiyeuliwa ni faida ya wanadamu wote. Na haki hiyo inatakiwa iheshimiwe.

3.8. **SIASA YA UTAWALA YENYE KUHUSU KUTOUA**

Kufuatana na wazo kwamba wanadamu wanaweza kujenga jamii isiyokuwa na mauaji, kunatokea maswali mbali mbali katika matawi na uingiliaji wa siasa ya utawala wa kisasa :

- kutoua ni ukweli unaokubalika wa siasa ya utawala?
- mashirika ya ki demokrasia yasioua kwa ngazi zote kuanzia kijijini hadi dunia nzima, kuanzia hapa hadi pale zinawezekana ?
- uchumi unayoua unaweza kuenda kwenye uchumi usiyoua?

Siasa ya utawala inatakiwa itoe mchango katika kuleta majibu ya maswali hayo. Pia, inatakiwa kufikiria jinsi gani jamii itafikia kutoua.

4. ***UINGILIAJI KATIKA KUTATUA MATATIZO***

Kuna wajibu gani wa Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua kwa kuleta jibu la matatizo (migogoro, magomvi) ?

Lengo kubwa ni kumaliza mauaji katika maisha duniani pote. Hilo linahitaji umuhimu kwa ajili ya maisha bora ya mwanadamu. Elimu ya siasa ya mwelekeo ya kutoua inajihusisha na kupunguza mambo yaletayo mauaji na kuunga mkono yale yasioua. Inatafuta kutatua matatizo ya mauaji na kukuza asili ya kutoua. Hayo yanaomba kujihusisha kikamilifu kwa Elimu ya siasa.

Elimu ya siasa itafanya utafiti na kutoa mafundisho kwa kusaidia kazi za serikali au za binafsi kwa kutatua migogoro. Wanainchi wote watahusishwa katika njia za utawala na za kushugulikiya mahitaji. Wajibu wa kutatua matatizo kwa Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua haimanishi kwamba Elimu hiyo imekuwa na mamlaka na uwezo mkubwa zaidi wala kuonekana kama inatekeleza hayo kwa nguvu ya kukandamiza. Bali ni kuonyesha viongozi wa siasa, mashirika, serikali na watu, umuhimu wa maisha bora kupitia maisha mazuri ya ki fedha.

Tunaweza kusema kwamba « matatizo » ni kutokuelewana kati ya « mahitaji » na « yaliopo ». Kila tatizo linayo sehemu nyingi mbali mbali (jinsi lingelikuwa, jinsi lilivyo, jinsi linavyostahili kuwa). Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua inahusika na juhudi ya kuleta jibu la matatizo yanayokabili kuwepo kwa maisha bora ya wanadamu. Inahusika na kumaliza mauaji, kugeuza tabia ielekeayo mauaji. Inatafuta kutounga mkono aina ya mauaji na kusaidia mashirika yaliopo ya kutoua na kuunda siasa mpya na mashirika bila mauaji. Katika kazi, ni kweli kwamba suluhisho halijulikane kabla ya kazi wala kupata ufumbuzi wa matatizo kwa mara moja. Kukomesha mauaji si jambo la Elimu ya siasa tu. Ni kazi ya elimu kwa ujumla wake, kazi ya watu wote. Ila Elimu ya siasa inaweza kuchukua hatua muhimu na kuunga mkono nyingine hatua nzuri. Kazi za muhimu ni kuleta jibu la matatizo yanayoonekana kama mazito, yanayoonekana kutowezekana na kufuatia hayo, Elimu ya siasa yenye malengo ya kutoua, kuonekana isiofaa na isionekana. Tuone matatizo kadhaa :

4.1 **KUTOUA, HITLER NA MAANGAMIZI MAKUBWA**

Matatizo ya uongozi na mauaji ya kisiasa yanatakiwa yapatiwe jibu na kutatuliwa. Maangamizi makubwa hayapashwi kukataza utafiti wa ki sayansi wa kutoua. Hatua za kwanza ni kujua mwenendo wa mauaji ili kutafuta mabadiliko ya kutoua. Kwa kukataza ujio wa viongozi wanayoelekea kuua pamoja na wasaidizi wao, inatakiwa wanadamu kutoshirikiana nao. Pia, kutafuta kujua na kusawazisha nia wakatae kulipiza kisasi kwa mambo ya kale na ya leo kabla hapajatokea janga kubwa. Ni mhimu kwa Elimu ya siasa kuwa kama vile ukingo. Ni mhimu kuzuia ujio wa viongozi na wasiidizi wanaoua. Elimu ya siasa ijihusishe kuepuka mbele ya wakati mauaji, kuleta upatanisho kati ya wale wanaoweza kulipiza kisasi , kuunda mazingira ya maisha ya bila mauaji, na kuonyesha wazi jinsi viongozi wa siasa wanavyositahili kuwa wakitafuta jibu la matatizo kuliko kukimbilia kuua.
Elimu ya siasa ina wajibu wa kujuwa awali viongozi wenye mwelekeo wa kuua na kuwanyima uungaji mkono, kuwanyima uwezo wa kuua, kuwanyima uungaji mkono kidini, ki kazi, ki uchumi, ki sayansi au ki sanaa. Elimu ya siasa itatilia mkazo kutoita watu fulani au kundi fulani kama ni wabaya au hawafai ili kuundoa sababu za kuwaua. Elimu ya siasa itengeneze mazingira ya uchumi na jamii nzuri ili watu wasikimbilie kutafuta ubora kupitia

utumiaji nguvu, ifanye mabadiliko makubwa ya uchumi ili mahitaji ya watu yatimizwe na iendeleshe utamaduni wa kutokuua kupitia sanaa na sayansi.

Ni kweli, katika hali ya mauaji sawa yale ya maangamizi makubwa, mwenendo wa ki sayansi inayoelekea kutoua ni mgumu ila ni mambo yanayowezekana. Kiisha maangamizi makubwa, Elimu ya siasa inapashwa ihusike na mabadiliko katika wanadamu kwa kutafutia maisha bora mabaki ya wale walioteswa na jamaa zao. Pia, Elimu ya siasa itaunda hali ya watu kufahamu maovu yote yaliotokea, kutenda haki, kupatanisha na kuleta mabadiliko kufikia jamii isiyoua. Mfumo wa kutoua unatakiwa ushangiliwe katika utamaduni na uwe na mwitikio wa raia. Hatua zitachukuliwa ili maovu hayo yasitokee tena. Kumaliza maangamizi hayo na vita, Elimu ya siasa isiyoelekea mauaji ina kazi tatu muhimu : ukingo, kujihusisha na matendo wazi na mageuzi kuelekea kutoua. Elimu ya siasa inapashwa kuonyesha kwamba kutoua kunaweza kukomesha kuua.

4.2 KUTOUA NA MAPINDUZI YA UMWAGAJI DAMU

Tatizo la mapinduzi ya utumiaji nguvu ni swali lingine linalotakiwa kutatuliwa. Pia, tunaweza kutaja kuangusha utawala kupitia umwagaji damu, vita vya msituni, vita vya wanainchi wenyewe kwa wenyewe, na ugaidi. Mara nyingi watu hufikiri kwamba kutumia nguvu dhidi ya serikali mbaya ni vizuri, ila kwa serikali nzuri ni vibaya. Au matajiri hawataweza kuachilia mali na madaraka yao kwa amani na upole, au ni lazima kuasi utawala au watu kuwa na silaha kutetea uhuru na haki zao.

Hayo ni mawazo yasioambatana na Elimu ya siasa ya mwelekeo ya kutoua. Elimu ya siasa itachungunza uwezekana wa mapinduzi kwa njia ya amani. Inafaa kupinga wazo kwamba mapinduzi yote yanapashwa kuwa ya ki mabavu na kuonyesha uwezekano wa mapinduzi yasioua. Kuonyesha wazi : mpango, mbinu, muundo, utaratibu wa kutumia na ujuzi ili mapinduzi yasiotumia nguvu yafanyike.

4.3 KUTOUA NA USALAMA

Elimu ya siasa yenye mwelekeo wa kutoua ni lazima itafute njia nyingine za usalama dhidi ya uchokozi wa kuanzia ngazi za ubinafsi, za sehemu, za ki taifa na ki mataifa. Usalama wa kutumia nguvu kinyama unataja “Ujuwe kama tutakuua” bali usalama usiotumia nguvu unasema “Ujuwe kama hatutakuua”. Tunatakiwa kuonyesha kwamba “hatutaua”. Hakuna usalama wowote, kama mtu ameua. Anayetaka kuua, hataweza kuziuliwa na kitu (hata kuwe kuta, nyumba, kinga za nuklia, kinga nyumba ardhini…). Nguvu za muaji zinashinda nguvu za kujikinga (mishale kwa mkuki…). Kuishi katika nyumba iliojaa silaha za vita na za kujikinga haileti usalama. Muuaji anaweza kupata silaha nzito ya kukufikia au tu basi kutia sumu katika hewa, chakula au maji.

Ukweli katika usalama ni kutokuwa na nia ya kuua. Kazi ya Elimu ya siasa kuelekea usalama usioua ni kusaidia kuendeleza kutokwitikia nguvu za mauaji. Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua yapashwa itafute jibu la maswali yanayoonekana kama magumu ili kufikia jamii zisizoua. Kutokana na woga wa ulimwengu kutokuwepo kufuatia umwangaji wa damu, inapashwa juhudi hizo zipewe nafasi kubwa. Kwa kuwa bila uhai, hakuna jibu, pia uwepo wa nia ya kuua huleta vitisho kwa maisha bora ki binafsi, ki jamii na ki dunia.

Tunaweza kujiuliza kwa nini kutilia mkazo juu ya kuua (mtu kwa mtu) na hali utumiaji nguvu ki akili, wanaohojiwa, kupitia ubaguzi wa rangi, ubakaji, ukandamijaji wa uchumi na udikteta unaleta machungu na vifo zaidi ? Ukweli ni kwamba mambo hayo hayawezi kupata jibu kama tukingali na nia ya kuua. Na hayo mambo pia yanatokana au hufanyika chini ya msingi wa woga wa kuuwawa. Tukitoa mauaji ye yote yale, tutapata jibu la matatizo mengi yenye kukabili ulimwengu. Nia ya kutoua inahitaji Elimu ya siasa ichunguze matatizo ya kila wakati yanayohatarisha uhai na maisha bora ya watu.

Tunaweza kulinganisha ma tatizo 5 anayosonga ulimwengu:

- mauaji yanayoendelea na ulazima wa kuondoa silaha zote
- umasikini na umuhimu wa uchumi
- kutokuheshimu utu na ulazima wa kuheshimu haki za kibinadamu
- uharibifu wa mazingira na ulazima wa uungaji mkono wa uhai
- ugomvi unaosababisha kutokuwepo utatuzi wa matatizo

Matatizo hayo yanahusika na mtu, jamii, taifa na ulimwengu mzima. Matatizo hayo yapo kwa kuwa tunataka tupate jibu kupitia mauaji. Tunatafuta usalama katika njia za mauaji. Inatakiwa kwa ukamilifu kuondoa vita na silaha, kuondoa umasikini, kuonyesha haki, ulinzi mzuri wa mazingira na usaidizi wa kutatua matatizo kulingana na mahitaji ya watu.

4.4 KUTOUA NA KUONDOA SILAHA

Tukumbushe kama inchi 159 ziliomba katika Umoja wa Mataifa kuondolewe silaha za maangamizi makubwa (silaha za nuklia), silaha za kemikali (chimique) na zingine silaha za maangamizi, vituo vya majeshi ya kigeni, upunguzaji wa majeshi kwa makusudi na ulinzi wa inchi uwe wa kawaida, upunguzaji wa silaha ndogo ndogo na upunguzaji wa pesa zinazotumiwa kwa ajili ya majeshi na kuziweka katika mahitaji ya ki uchumi na jamii kwenye inchi zinazokuwa katika maendeleo. Elimu ya siasa yenye muelekeo ya kutoua inahitaji uungwaji mkono wa juhudi hizo za kuona jamii zisizokuwa na silaha.

Tunaweza kutaja katika juhudi hizo:

- mashirika ya kukataa silaha ndogo ndogo za mikononi, silaha za vita, silaha za ardhini na biashara ya silaha
- kuwepo kwa sehemu zilizotengwa za amani pasipo silaha katika vijiji na miji mikubwa
- kuunda maeneo yasiyokuwa na silaha za maangamizi makubwa.

4.5. KUTOUA NA UKOSEFU WA KI UCHUMI

Tangazo lililotolewa na waliopata tuzo (chemistry et physics) la Nobel mwaka wa 1981 linaomba usitishwaji duniani wa maangamizi makubwa kutokana na umasikini. Tangazo linaendelea kupendekeza kuokolewe wanaokuwa wazima, kutoua kwa njia yo yote ile na kusema kwamba wakati umewadiya wa kuchapa kazi , wa kuunda na kuishi ili kupatia wengine maisha. Benki ya dunia imetoa takrimu mwaka 1999 ya kwamba watu 1 500 000 000 huishi katika hali ya umasikini wa kupindukia (chini ya 1 $ kwa siku) na 3 000 000 000 wanaishi chini ya 2 $. Pia , pengo kati ya utajiri na umasikini linaongezeka. Ukweli ni kwamba kukosekana usawa katika mapato ni hatari kwa usalama. Na umasikini huleta vita.

Somo lingine limetolewa : tawala isioua haiwezekani kuwepo kama kuna tofauti kati ya matajiri na masikini. Mapinduzi ya kimabavu na ya umwangaji damu yatakuwepo tu; pengine matajiri waachilie, kwa kupenda kwao, mali zao wakichangia na wengine. Idadi ya watu wakienda ikiongezeka, katika mahitaji 19 muhimu tunaweza kutaja : kupatikana maji, mahindi ya kutosha, ardhi ya kulima, mashamba, madawa, pori, maendeleo ya miji, makaazi, elimu, kazi. Kama mipango ya kupunguza hesabu ya watu kupitia vita, maangamizi makubwa, utoaji mimba, dawa sumu, haviruhusike, Elimu ya siasa ya muelekeo ya kutoua ina wajibu wa kugundua njia nyingine zisizoua. Hii inaomba kutoa heshima kwa uhai wa mwanadamu na mazingira bora ya siasa nzuri ya matatizo ya maswali ya uchumi. Elimu ya siasa itakataa kuwepo kwa ukosefu unaoletwa na utapaji wa pesa kwa ajili ya majeshi. Itatumia juhudi kwa kukomesha hali ya maangamizi inayoletwa na umasikini.

4.6 HAKI NA MAHITAJI YA KIBINADAMU YASIOLEKEA MAUAJI

Tangazo la Haki zabinadamu lililotangazwa mwaka 1948 na maazimio mengineyo yanayofuata yanatoa wito wa kutatua migogoro. Kila mumoja ana lazima ya kujuwa maazimio hayo. Elimu ya siasa yenye muelekeo wa kutoua imejitolea kutetea hiyo kwa njia ya kutoua. Pia inatangaza kukubaliwa popote pale haki ya kutoua na ya kuua mwingine. Elimu ya siasa ya muelekeo wa kutoua inasitahili kufanya utafiti, kufundisha na kuunga mkono watu au mashirika yanayolinda au kuinua haki ya binadamu kwa ngazi zote sawa na kutetea haki za akina mama, au haki za binadamu bila utumiaji nguvu kupitia Amnesty International au kutetea UNPO (Unrepresented National and Peoples Organization) inayoshugulukia upunguzaji wa utumiaji nguvu kwa upande wa serikali, mashirika binafsi au ya kimataifa na viongozi pamoja na kushugulikia vikundi vya walio wachache.

4.7 KUTOUA NA MAZINGIRA

Elimu ya siasa yenye muelekeo wa kutoua inahusika na kukomesha uharibifu wa mazingira. Tunaharibu mazingira na mazingira yanatuharibu. Jamii isioua inatetea mazingira. Matatizo ya mazingira ni mengi na ni ya ulimwengu. Elimu ya siasa itasaidia kutunga siasa zinazositahili serikali. Kazi ya kisayansi itahusika kujua maangamizi ya mazingira na kuleta jibu wazi na haraka kulinda mazingira. Pia Elimu ya siasa itasaida watu au mashirika yenye kuhusika na kutoua katika kuleta ufumbuzi wa matatizo ya mazingira.

4.8 KUTOUA NA USHIRIKIANO KATIKA KUTATUA MATATIZO

Kusadia kufikia kutatua matatizo kwa njia ya amani ni kazi muhimu. Hatuwezi kufikia usalama, maisha bora, kuheshimu haki za binadamu, wala muinuko wa uchumi bila ushirikiano unao heshimu maisha. Elimu ya siasa itakubali ushirikiano katika kutatua migogoro. Utumiaji nguvu unagawa, kutoua ni muungano. Elimu ya siasa yenye mwelekeo wa kutoua inatafuta haki sawa kati ya wanaume na wanawake, dini , utamaduni, kabila, vikundi, inchi, mashirika na vikundi vya ulimwengu. Shabaha ni kutafuta utatuzi wa migogoro bila kuua au woga wa kuuliwa kwa manufaa ya wote.

5. ***UINGILIAJI WA MASHIRIKA***

Kuna mabadiliko gani ya ushirikiano yanayositahili kufanyika kuelekea jamii isiyoua?

Mashirika yanaoonekana kama nguzo ya uhusiano wa jamii zinazojitokeza kama jibu ya mahitaji ya watu. Historia ya utamaduni (civilisation) inaambatana kwa sehemu kubwa na mageuzi mazuri ya mashirika. Imani inatoka katika mashirika ya kanisa, sinagogi au misikiti. Nia ya kushiriki katika siasa hutoka katika vyama, uchaguzi na bunge. Mahitaji ya ukaguzi wa jamii unatoka katika vyombo vya polisi, mahakama na gereza.

Kama Elimu ya siasa inatakiwa kuelekea kwenye jamii isiyokuwa na mauaji inasitahili kuwa na mashirika yanayotoa ufumbuzi wa ki sayansi, kiutu wema wa kutoua, kielimu na mafundisho yasioelekea kuua, kwa kutafuta jibu la maswali ya kuheshimia uhai, kwa usalama usioua na kwa kutengeneza kazi katika nia ya kutoua katika ngazi zote za jamii. Jamii na mashirika yasiyoua yanafanywa na watu wasioua. Na hivyo kuhusu Elimu ya siasa isioua, kuna njia nyingi kwa uamsho wa kutoua na hakuna moja inaweza kuamuriwa kwa niaba ya wote. Uwezo wa ki histoira na wa siasa ya kutoua wa wanadamu unahushisha kila moja kugundua uwezo wetu binafsi wa mageuzi.

5.1 **IDARA YA KUTOUA KATIKA ELIMU YA SIASA**

Ijapokuwa wazo la kutoua linatakiwa kuingizwa katika matawi mbalimbali yaliopo katika Elimu ya siasa, idara mpya ya kutoua inasitahili kuundwa na hiyo itakuwa na matawi mengine mapya. Idara hiyo itahusika na kuondoa kuua, tishio laa kuua, na mambo yote yaambatanayo na uaji.

Mafundisho yanaweza kufuata hatua hizi :

- kujua mauaji yote yanayotendwa katika jamii ya watu
- kuelewa uwezo wa binadamu wa ufumbuzi
- kuelewa hatua mbalimbali ya kujihusisha katika utatuzi wa matatizo na kuweka njia mpya za kufuata ili kuondoa matatizo hayo
- kuweka matendo wazi binafsi au ya vikundi , kuimarisha utafiti, elimu, kazi na mawazo kinyume na utumiaji nguvu wa kila aina.

5.2 **BODI YA AMANI YA CHUO KIKUU**

Mwelekeo kwenye jamii isiyoua inaomba uundaji wa umoja wa amani usioua wa wanafunzi kwa mfano wa mafunzo ya kiaskari yanayotolewa kwa kupata cheti cha kumaliza chuo kikuu. ‘’Umoja wa amani ‘’ni nguvu inayoonekana yenye wanachama waliofunzwa kwa kutafuta jibu la matatizo bila kuua, kwa upatanishi, usalama wa watu, utibabu, msaada kwa majanga yote , na kazi zote zinazojenga kufuatia mahitaji ya wote.

5.3 CHUO KIKUU CHA KUTOUA

Mwelekeo kwenye jamii isiyoua unahitaji ujuzi na akili zaidi. Elimu ya siasa ya kutoua inahitaji mchango wa vitengo mbali mbali (sayansi ya jamii, sayansi ya uzima). Hayo yanaomba kuwepo kwa Vyuo vikuu vyenye mwelekeo wa kutoua kwa ngazi za mahali, za taifa na mataifa. Vyuo vikuu vya zamani na vya sasa vitatumika kwa umoja na kwa furaha kuondoa vita na aina zote za mauaji katika dunia.

5.4 VYAMA VYA SIASA VISIVYOUA

Elimu ya siasa yenye mwelekeo wa kutoua itaweka vyama vya siasa visivyoua, ambavyo vitahusika na kutatua matatizo kwa ajili ya wote. Shabaha ya vyama hivyo itakuwa kusaidia kufikia jamii isioua kwenye ngazi ya mahali na ya ki-mataifa, vitakuwa tofauti na vyama vya zamani kwa kuwa havitegemee watu fulani (kundi) ila vinatumika pamoja na kwa ajili ya wote.Vinaweza kuwa vingi huku vikitumika kwa mashindano ya kutoua. Vitajihusisha na matatizo ya wakati, vikitafuta kuleta jibu kwa magumu kama utoaji mimba, adhabu ya kifo, kuenda jeshini, vita, mapinduzi ya nguvu, ugaidi, maangamizi makuu, mauaji, utumiaji nguvu wa kila aina, kuondoa silaha na uchumi usioua.

5.5 IDARA YA KUTOUA KATIKA AJIRA ZA KAZI ZA SERIKALI

Vitengo vya kutoua katika ngazi za ajira kupitia kazi za serikali ni muhimu.Vitengo hivyo vitahusika na kuchunguza na kufuatilia siasa ya kutoua, vitaunga mkono semina za kazi kwa kinga nzuri ya kuelekea kutoua na kuleta ushauri wa mienendo ya serikali katika jamii isiyoua. Idara ya kutoua italeta takrimu juu ya utumiaji nguvu na kuleta mbinu za kuyakomesha ndani ya serikali au mahali ya kibinafsi. Idara hiyo itatoa ripoti kwa wakati unaofaa ili kuleta suluhisho la siasa ya kutoua kwa serikali jamii. Iitajihushisha haswa na mambo haya :

- uuaji na kujinyonga, ugomvi katika jamaa.
- utumiaji nguvu shuleni, nafasi ya kazi, na polisi, ndani ya gereza, katika michezo, magazetini, uchumi, mauaji ya kipolisi, na ya kiaskari.
- ufuatiliaji wa waliyoua, na jamii iliyofiwa au iliyoua.Ripoti hizo zitakuwa wazi na maendeleo mazuri kuonyeshwa vizuri.

5.6 MASHIRIKA YASIOUA KWA USALAMA WA WOTE.

Kwa mwelekeo kwenye jamii zisiyokuwa na mauaji, inafaa jeshi la usalama lisiloua, lenye kufanana na askari na polisi tunaojua, kwa ulinzi na kazi za utu, za anga, za maji, na inchi kavu. Jeshi hilo litaundwa kwa nia ya kuzuia matokeo mabaya; litakuwa jibu kwa matatizo.Usalama usioua kwa watu, unaomba mchango wa wote pa mahali, taifa na ki-mataifa. Usalama huyo unahitaji, mikusanyiko na offisi za uchungaji zisizoua.

5.7. MASHIRIKA ASIZOUA KATIKA VYAMA VYA RAIA (SOCIETE CIVILE)

Mbinu zinazoweza kutumia, kukamirisha jamii zisizoua ni nyingi sana. Kwa leo shirika zimeanza kujitolea za mwelekeo wa kutoua, na kunaweza kutazamiwa nyingine za aina ya pekee.

- Makusanyiko ya ki roho ya kutoua.

Ku ngazi ye yote ile ya jamii, ni lazima kuwepo mikutano ya ki-roho ya kutoua za kuhakikisha heshima ya uhai tangu kuzaliwa hadi kufa. Mikutano hiyo yenye mchanganyiko mchanganyiko wa dini itaundwa na wanenaji, watetezi wa haki za binadamu na wa ki dini.

- Vikundi vya ufuatiliaji wa kutoua.

Vikitowa michango yao katika hazina kuu ya ulimwengu, vikundi vya ufuatiliaji vya kutoua ni vya lazima kusaidia kuweka wazi hatua za utatuzi wa migogoro katika jamii. Vikundi hivyo vitasaidia kuzuia umwagaji wa damu, kusimamisha mauaji yanayofanywa, na kuleta hali nzuri ya ujenzi na upatanishi.

- Umoja wa usuluhishi wa matatizo katika na kati ya mataifa.

Kunastahili pia umoja wa mageuzi usioua unayounganisha inchi. Mifano mimoja imekuwepo kama vile Amnesty International. Wanachama hao watajihusisha na uondoaji wa mauaji ku ngazi ya ulimwengu. Umoja huyo unaweza kuunganisha raia wa dunia, wanawake kwa wanaume ili uwe nguvu kwa kutumikia ubora wa dunia.

- Vikundi vya mafunzo ya kutoua.

Kulingana na jinsi watu wanachukulia utumiaji wa nguvu, kuna ulazima wa mafunzo ya uongozi wa kutotumia nguvu , na utatuzi wa migogoro kwa njia ya amani na mabadiliko yaki jamii kwa njia ya amani. Kunasitahili kuwepo mashirika katika jamii kwa kupatia wananchi mafunzo ya kutoua kama vile mafunzo mengineyo na kufundisha walimu wanaositahili.

- Chuo cha mafunzo na kuhimiza uongozi wa kutoua

Kunasitahili kuwepo mashirika yenye yanayoweza kupokea viongozi wa adili zisizoua. Viongozi hao wakipata shida au matatizo fulani wanaweza kukimbilia hapo ili kupata nguvu zaidi na kubadilishana mawazo na wengine.

- Vituo vya uundaji vya kutoua katika sera za sanaa

Kunafaa mashirika ya kutimiza kutoua katika sanaa. Alama nzuri itakuwa mashirika ya kutoua itakayo unganisha watu, mashauri wa sanaa kupigana na mauaji. Katika sanaa, pahali pa kuleta na kuonyesha kutoua, tunaweza kutaja uandishi, uchoraji, nyimbo, densi, kupiga picha, ushonaji. Kutafuta kuondoa uuaji katika sanaa ni muhimu, na hitaji kubwa.Tuzo zinaweza kutolewa kwa wale waliochangia kuleta fikra za kutoua katika sanaa.

5.8. TAASISI ZA UTAFITI NA UCHUNGUZI WA SIASA YA KUTOUA

Vyama vya siasa vya kutoua ni vya lazima kwa kuleta habari na kuleta uchunguzi ili kusaidia ujio wa hatua za manufaa katika jamii. Vyama hivyo vitaleta ongezeko zuri kwa kutafuta suluhisho katika swali za siasa za kutoua katika ngazi zote za maisha (uchumi ,haki za binadamu, mazingira). Vitasaidia nguvu zilizopo katika ushauri, mu taasisi za usalama au katika taasisi zinginezo za kutoua.

- Vyombo vya habari vya kutoua.

Inafaa vyombo vya utoaji wa habari za kutoua ili viongozi wanaohusika wakamate hatua zinazositahili. Vyombo vya habari vitaonyesha wazi mipangilio ya mauaji, na kuleta nguvu ya mabadiliko ya kutoua.

- Minara (monuments) ya kutoua

Kwa kumbukumbu ya wale wote waliojitoa kwa kazi ya kutoua ,ikiwa pamoja na mashirika au vikundi, wanaweza kujengewa minara ya ukumbusho. Hii haimanishisemi kwamba minara iliyopo ya kumbukumbu ya mauaji, itaondolewa. Itabaki ili ionyeshe hali ya muuaji. Bali kutajengwa pia minara ya watu waliotetea kutoua, kuonyesha uwezekano wa jamii isioua.

- Vitongoji vya amani bila mauaji

Vitongoji vya amani bila mauaji ni sehemu ya mashirika ya raia, katika vijiji hata upande wa mataifa. Sehemu za maabudio, sehemu ya amani iliotengwa, nafasi ya vikundi vya jamii isioua, mahali wanainchi waliyofukuza vikundi vya mauaji ya mjini, na sehemu inayotengwa ki-mataifa isiokuwa na silaha za maangamizi. Ni alama za mwelekeo kwenye jamii isiyoua.

- Mashirika yasioua

Ijapokuwa mashirika anayotengeneza vyombo mbali mbali vya mauuaji vinasemekana kuwa na faida nyingi, ni kweli mashirika anayotetea kutoua anaweza kuwa na faida zaidi.
Mashirika hayo anaweza kutengeneza vyombo vya michezo ya watoto visivyohusika na mauaji, kanda za video za kutokuua, viwanda vya kutokomeza silaha. Mabadiliko hayo ya kazi za kampuni yatafatwa na uchunguzi sahihi wa mahitaji ya watu katika jamii isiyokuwa na mauaji.

- Vituo vya kutoua vya dunia

Dunia bila mauaji inaomba shirika ya mpito kuelekea jamii isiyokuwa ya mauaji. Mashirika hayo atakuwa na mizizi ndani ya kutoua ipatikanayo katika asili ya ki roho na ya kitamaduni. Na pia kujenga kutoua kufuatia sayansi, ki-ufundi ili kusaidia ulimwengu kuepukana na mauaji. Vituo vya kutoua duniani vitakuwa na habari kanuni ya ukweli wa mauaji ,wa woga wa kuuliwa na ukosefu uliyopo.Vituo hivyo vitakuwa chanzo cha mageuzi kuwepo kwa kutoua vikikusanya ujuzi wa sayansi, wa roho, wa ufundi, wa ki-sanaa, wa mashirika na kusaidia siasa, utafiti na elimu kujihusisha.

5.9 **TAASISI MUHIMU ZA KUTOUA**

Elimu ya siasa yenye mwelekeo wa jamii isiyoua itafundisha na kujitengeneza upya.
Kunasitahili :
mahirika ya ki-roho yanazoheshimia uzima, mashirika ya ufumbuzi ya kuchangia ujuzi, shirika zinazo zihushisha na kuchunguza hatua za serikali, shirika za usalama usiotumia nguvu kwa ajili ya ubora wa maisha wa raia, na kutukuza uzima. Kila moja anaweza kuwa kituo cha kutoua kama mapito kuelekea dunia isiyokuwa na mauaji.

6 *ELIMU YA SIASA YA KUTOUA*

6.1 KUMALIZA MAUAJI

Wakati umefika kuona mauaji kama tatizo la kutafutia jibu kuliko kuendelea kuitika na kuwa watumwa wake (wa mauaji). Kufuatia mauaji yanayofanyika mahali pote, tangazo la uhuru la kutoua kwetu sisi na katika jamii zetu ni muhimu. Kutafuta ubora wa maisha wa binadamu kupitia utumiaji nguvu na mauaji ulileta vifo, ukosefu na hasara nyingi ya ki akili kupitia vizazi. Hatuwezi kufikia usawa ,uhuru , uhusiano mzuri wa amani bila kukomesha mauaji.

Na kwa leo au tukichunguza historia , viongozi na wanainchi wanajitokeza (pasipo elimu ya siasa) kufikia uhuru, usawa, na amani kwa njia zisizoua. Watu mbali mbali (Tolstoi, Gandhi, Martin Lutter King, Dalaî lama, Aung San Suu Kyi au Desmond Tutu) walichukua uamzi wa kuachana na mauaji. Hayo pamoja na watu wengine wasiojulikana wamejihushisha na kutoua; hii ni alama ya uwezo wa siasa ya kutoua ya wakati ujao.

6.2 FIKRA JUU YA UWEZO WA KUTOUA

Lengo kubwa ni kwamba jamii ya ulimwengu isioua inawezekana na mabadiliko ni lazima afanywe katika Elimu ya siasa kwa kusaidia ujio huo. Uwezekano wa jamii isioua unatokana na mambo saba:

- watu walio wengi hawauwi,
- kutokuua kunapatikana katika urithi wa kiroho wa ulimwengu
- sayansi inaonyesha uwezekano wa kutoua
- siasa za kutoua zinajitokeza wazi wazi (kuondoa adhabu ya kifo)
- kugombea madaraka kwa njia zisizo tumia nguvu
- historia imejaa habari za kutoua
- kuna watu waliotoa uhai wao kwa ajili ya kutoua.

6.3 UINGILIAJI WA ELIMU YA SIASA

Elimu ya siasa elimu nyiingine zinatakiwa zikuze kutoua kulioonekana zamani, kugundua kutoua kwa sasa ili kuendeleza ujuzi na utafiti, mafundisho kuelekea kutoua kamili.

6.4 MAELEZO NA UTAFITI

Ubaya Wa mauaji unaita watu wachunguze katika Elimu ya siasa, ujuzi unayofaa kuepuka mauaji ya mtu kwa mtu, ya maangamizi makubwa, maangamizi kupitia silaha za nuklia au janga la uharifu wa miji. Ni lazima kujua sababu ya mauaji, sababu za kutoua, sababu ya mapito kuanzia kuua hadi kutoua au kuanzia kutoua kwenda kuua, muundo wa jamii isioua. Ujuzi huyo ni wa lazima kwa mageuzi kuelekea kutoua.

6.5 ELIMU NA MAFUNZO

Elimu na mafunzo vyatakiwa kukuza kutafuta kutatua migogoro bila mauaji. Na mafunzo ya kutoua yanapashwa kuanzia kwakuonyesha historia ya mauaji ya uli mwengu, uwezekano wa binadamu wa kuepukana na mauaji huku ya kielekea kutafuta jibu la migogoro. Ni muhimu kuonyesha sababu za mauaji, sababu za kutoua na kuona mapito ya mwelekeo jamii isioua. Baadaye mafunzo yataelekea miundo ya mashirika na mwelekeo wa siasa kuanzia ngazi ndogo hadi ya ulimwengu.

6.6 KUTATUA MATATIZO

Elimu ya siasa yenye mwelekeo wa kutoua inahitaji ushirikiano wa elimu nyingine kwa kutatua migogoro. Matatizo ni mengi bali matano yaonekana wazi ulimwenguni:

- utumiaji nguvu na kuondoa silaha ,
- maangamizi ya ki uchumi
- matendo maovu katika haki ya binadamu,
- uharifu wa mazingira ,
- kutoshirikiana katika kutatua migogoro.

Matatizo hayo anashikamana na anatiwa nguvu na hali ya kuua. Hatumanishi kwamba Elimu ya siasa isioua ni yote wala kwamba ina jibu kwa kila tatizo bali utekelejazi wa ujuzi unayotokana na uchunguzi wa ki-siasa ya kutoua aweza kusaidia kwa kuleta uamuzi mzuri kwa ajili ya wote .

6.7 TAASISI

Shabaha ya Elimu ya siasa isioua kwa njia ya utafiti wa ujuzi, elimu , mafunzo na kutatua matatizo inaomba uwepo wa taasisi zinazohusika. Uundaji wa taasisi na mageuzi yo yote yanayo husika na kukomesha mauaji italeta wito mkubwa kwa wale wote wanayojihushisha na Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua.

6.8 PINGAMIZI NA VIPAJI

Kwa hii Karne ya 21, wito umetolewa kwa Elimu ya siasa kufikia jamii ya ulimwengu isioua. Haya ni muhimu.Kutoua ni muhimu kama vile uhuru, usawa na usalama.
Kama zamani, mafunzo yalikuwa tuue tupate uhuru, usawa na usalama leo tunatakiwa kusema tusiposimamisha mauaji hatuwezi kuwa na uhuru na usawa. Hata pia tutakuwa tumetia mashakani maisha yetu kwa njia ya pekee, jamii na mazingira. Katika njia ya mupito kuelekea jamii isiyoua, vizuizi vya fikra na matendo vinavyofurahishwa na mauaji ni vingi: nguvu za utumiaji wa nguvu wa inchi, wapatao faida wa kisiasa, uchumi, utamaduni wa mauaji. Lakini pako uungaji mkono kwa mupito huyo ya mwelekeo wa kutoua unayotoka kwa viongozi wa ki jeshi wanayoheshimika (General Douglas Mac Arthur, Jonh Burgess)

6.9 MATAKWA YA DUNIA

Elimu ya siasa ya mwelekeo wa kutoua ni lazima iwe ya dunia nzima.
kwa njia zifuatazo:

- katika ugunduzi mu uundwaji (ki-roho, ki-sayansi, ujuzi, nyimbo.)
- katika utafutaji utajiri,
- katika kuunga mkono mpango wote unayosifu maisha,
- kwa kuwa na huruma ya kuleta jibu la mahitaji ya wanadamu,
- kwa kumaliza mauaji.popote pale, kama si vile hakuna yeyote atakayekuwa na usalama,
- kwa ushirika na elimu nyingine,
- kwa kuheshimu utofauti na umbali kwa maisha bora ya bila mauaji ya watu katika jamii binafsi au nyingine,
- kwa kuunga mkono wale wanaosoma,fundisha,tenda
- kwa kumaliza mauaji yanayosababisha kutokuwepo uhuru, usawa, maendeleo na amani.

Shabaha ya kumaliza mauaji duniani yahitaji mageuzi makubwa ya Elimu ya siasa inayoitika mauaji kuelekea Elimu zisioua, huku zikiijihusisha na shauku ya upendo ya wanadamu, maisha mazuri na usemi wema wa uumbaji.

Ndio, jamii isiyotumia nguvu na isiyoua inawezekana.

Ndio, Elimu ya siasa ya ki dunia isiyoelekea utumiaji nguvu na kutoua inawezekana.

VITABU VYA MUHIMU

ACADEMIE ROYALE SUEDOISE DES SCIENCES. 1983. Ambio 12. Point spécial sur la recherche et la gestion des priorités en matière d'environnement pour les années 1980. (Utafiti na utunzo wa muhimu katika mazingira miaka ya 1980)

ACKERKNECHT, ERWIN H. 1982. A Short History of Medicine, (Historia fupi ya utibabu) Baltimore : Johns Hopkins University Press.

ACKERMAN, Peter et DUVALL, Jack. 2000.A Force More Powerful : A Century of Nonviolent Conflict . (Nguvu zaidi : Karne ya matatizo yasiokuwa ya kutumia nguvu) New York : St Martin's Press.

---------- et KRUEGLER , C. 1994 , Strategic Nonviolent Conflict (Magomvi yasiokuwa ya kutumia nguvu) Westport, Conn. : Praeger.

ADAM, DAVID est al. 1989 et al.1989 Déclaration sur la violence (Tangazo juu ya utumiaji nguvu) Journal of Peace Research, 26 : 120-21.

---------- 1997. La guerre n'est pas dans notre biologie : Une Décade de la Déclaration de Séville sur la violence (Vita si ndani ya damu yetu : Miaka ya Tangazo ya Séville juu ya utumiaji nguvu) Dans Grisolia et al. 1997 : 251-56

ALMOND, GABRIEL A. 1996. Science Politique : l'histoire de la discipline. (Elimu ya siasa : historia ya somo) Dans Goodin et Klingemann 1996: 50-96.

ALPEROVITZ, GAR. 1995. The Decision to Use the Atomic Bomb. (Uamuzi wa kutumia bomu la nuklia) New York: Alfred A. Knopf.

AMATO, Joseph A. 1979. Danilo Dolci : un réformateur non-violent en Sicile (Danilo Dolci : Mtengenezaji asiotumia nguvu Sicile). Dans Bruyn et Rayman 1979 : 135-60.

AMNESTY INTERNATIONAL 2000. The Dealth Penalty (Adhabu la kifo) ACT 50/05/00, avril 2000.

ANDERSON, RICHARD C. 1994. Peace Was in their Hearts: Conscientious Objectors in World War II. Walikuwa na amani rohoni: uamuzi wa kuua

AQUINO, CORAZON C. 1997. Semences de non violence, récolte de paix : la révolution des Philippines de 1986. (Mbegu ya kutotumia nguvu mavuno ya amani : mapinduzi ya Philippine ya 1986) Dans Grisolia et al. 1997 : 227-34

ARENDT, HNNAH .1970 On violence (Juu ya utumiaji nguvu) New York: Harcourt, Brace & World.

---------- 1982. Lectures on Kant's Political Philosophy. (Usomi juu ya mafikiri ya siasa ya Kant) Chicago: University of Chicago Press.

ARISTOTE. 1962. The politics (Siasa) trad .T.A. Sinclair, Harmondsworth : Penguin.

ASHE, GEOFFREY. 1969. Gandhi. New York : Stein and Day.

AUNG SAN SUU KYI. 1998. The Voice of Hope(Sauti ya matumaini) New York, Seven Stories Press.

BAHA U LLAH. 1983. Gleanings from the Writtings of Baha u llah (Habari kuhusu kazi ya Baha u llah) Wilmette,II. Baha I publishing Trust.

BANERJEE, MUKULIKA. 2000. The Pathan unarmed (Pathan isiokuwa na silaha) Karachi, New Delhi : Oxford University Press.

BANQUE MONDIALE. 1997. Rapport sur le Développement Mondial 1997 : L'Etat dans un monde en Changement (Ripoti juu ya maendeleo duniani 1997 : Taifa mu dunia ya mabadiliko) Oxford : Oxford University Press.

_____1999. Point de Presse : Nouvelles de Dernière Heure sur la pauvreté (Habari za saa ya mwisho juu ya umasikini).Washington, D.C, 2 juin

BARBEY, CHRISTOPHE. 2001. La non-militarisation et les pays sans armée : une réalité !(Kutokuwa na jeshi na inchi bila jeshi : Ukweli) Flendruz, Suisse, APRED

BAXTER, ARCHIBALD. 2000. We will not cease (Hatutasimamisha) Baker, Ore. The Eddie Tern Press.

BEBBER, CHARLES C. 1994. Augmentation du taux de criminalité violente aux Etats-unis pendant les années 1980 après quatre actions militaires américaines. (Uongezaji wa uuaji mkali Marekani katika miaka ya 1980 baada ya matendo ya ki jeshi ya marekani) Journal of interpersonal Violence 9 (1) ;109 – 16

BEER, MICHAEL.1940. Bibliographie annotée de la formation pour l'action non-violente. (Maandishi juu ya mafunzo ku matendo yasiotumia nguvu) Journal International de la Nonviolence, 2 : 72 – 99

BEISNER, ROBERT L 1968. Twelve against Empire : The Anti-Imperialists, 1898 – 1900 (Kumi na mbili wanapinga ufalme : upinzani wa ubepari) New York : McGraw Hill.

BENDANA, ALEJANDRO. 1998" De Guevara à Gandhi" (Toka Guevara hadi Gandhi"), Managua, Nicaragua : Centro de Estudios Internacionales.

BENNET, LERONE JR.1993. Before the Mayflower : A History of Black America (Kabla ya Mayflower, historia ya Marekani ya watu weusi) New york : Penguin Books

BHAVE, VINOBA.1963. Shanti Sena. Marjorie Sykes . Rajghat, Varanasi, Inde : Sarva Seva Sang Prakashan.

_____1994. Moved by Love: The memoirs of Vinoba Bhave (Kugushwa na upendo : makumbusho ya Vinoba Bhave) Marjorie Sykes. Hyderabad: Sat Sahirya Sahayogi Sangh

BING, ANTHONY G. 1990. Israeli Pacifist : the life of Joseph Abileah (Mu Israeli wa amani : maisha ya Joseph Abileah) Syracuse N.Y, Syracuse University Press.

BISWAS, S.C. 1990 (1969) Gandhi : Theory and Practice. Social Impact and Contemporary relevance. (Gandhi : mawazo na matendo : matokeo ya ki jamii na ukweli wa sasa) Shimla, Institut Indien des Etudes Avancées.

BONDURAN, JOAN V.1969. Conquest of Violence : The gandhian philosophy of conflict (Udhibiti wa mauaji : mawazo ya Gandhi juu ya magomvi) Berkeley : University of California Press.

BONTA, BRUCE D. 1993. Peaceful Peoples an Annotated bibliography (Watu wa amani : maisha yenye kwandikwa) Metuchen. N.J et Londres : Scarecrow Press

_____1996. Résolution de conflits dans les sociétés pacifiques : la culture de la paix. (Kutatua magomvi mu jamii ya amani, utamaduni wa amani. Journal of peace research, 33: 403 -420

BOORSTIN, DANIEL J. 1983. The discoverers (Wagunduzi) New York : Random House.

_____1992. The creators (Waumbaji) New York : Random House

_____1998. The seekers (Watafiti) New York : Random House

BOSERUP, ANDERS ET MACK, ANDREW. 1994 War without weapons : Non-violence in National Defence (Vita bila silaha : utotumiaji nguvu mu ulinzi wa taifa) New York : Schoken Books

BOUBALT, GUY ; GAUCHARD, BENOIT ET MULLER, JEAN MARIE. 1986. Jacques de Bollardière : compagnon de toutes les libérations. (Jacques de Bollardière : Rafiki wa uhuru zote) Paris : Non-violence Actualités

BOULDING, ELISE. 1980. Women, the fifth world (Wanawake, ulimwengu wa tano) New York : Foreign Policy Association

BOURNE, RANDOLPH S. 1964 (1914 – 1918) War and the intellectuals. (Vita na wasomi) New York : Harper and Row

BROCK, PETER. 1968. Pacifism in the United States : From the colonial Era to the first world war. (Uteteaji wa amani Marekani : toka kipindi cha ukoloni hadi vita kuu vya kwanza vya ulimwengu) Princeton : Princeton University Press)

_____1970. Twentieth century pacifism (Uteteaji wa amani katika karne ya 20) New York : D Van Nostrand

_____1972. Pacifism in Europe to 1914 (Uteteaji wa amani Ulaya toka 1914 Princeton : Princeton University Press.

_____1990. The Quaker peace testimony : 1660 to 1914 (Ushuhuda wa wa Quarker kuhusu amani) York, Angleterrre : Sessions Book Trust.

_____1991. Studies in Peace history (Mafunzo juu ya historia ya amani) York, Angleterre : William Sessions Lmited.

_____1992 A brief history of pacifism : from Jesus to Tolstoï. (Historia fupi ya uteteaji wa amani toka Yesu hadi Tolstoï) Syracuse, N.Y : Syracuse University Press.

BROWN, LESTER et al 1997. State of the World 1997. (Hali ya ulimwengu 1997) New York W.W. Norton and Company.

_____GARDNER, GARY et ALWEIL, BRIAN 1999. Beyond Malthus : Nineteen Dimension of the population challenge (Zaidi ya mawazo ya Malthus : Tatizo 19 za uongezeko la watu) New York. Irvington Publisers.

BUREAU DE LA JUSTICE 2000a. Capital punishment 1999 (Adhabu ya kifo 1999) Washington : Département américain de la justice

_____2000b. Prison and Jail Inmates at Midyear 1999. (Marafiki wa gerezani katikati ya mwaka 1999) Washington, D.C Département Américain de la Justice.

BUREAU FEDERAL, D'INVESTIGATION, DEPARTEMENT AMERICAIN DE LA JUSTICE. 2000. Crime in the United States 1999. (Mauaji Marekani 1999) Washington, D.C, Bureau Fédéral d'Investigation

BURGESS, JOHN W.1934. Reminiscences of an American scholar (Kumbukumbu la msomi Mwamerika) New York : Columbia University Press

BURNS, JAMES MACGREGOR. 1978. Leadership. (Uongozi) New York : Harper and Row

BURROWES, ROBERT J. 1996. The Strategy of non-violent defense : A gandhian approach. (Mbinu za ulinzi za kutokutumia nguvu : maelekezo ya Gandhi) Albany : State University of New York Press

BURTON, JOHN. 1979. Deviance, Terrorism and War. The process of solving unsolved social and political problems (Mapotoko, Ugaidi na vita : hatua ya kutatua matatizo ya ki jamii na siasa) New York :St. Martin's Press.

_____1984. Global conflict : the domestic sources of international crisis. (Magomvi ya ki ulimwengu : chanjo za mahali za fujo duniani) Brighton : Wheatsheaf books.

_____1996. Conflict Resolution : its language and process. (Utatuji wa matatizo : masemo na mwelekeo) Lanham, Md : Scarecrow Press

_____1997. Violence explained : the sources of conflict, violence and crime and their prevention.(Utumiaji nguvu watafsiriwa : chimbuko la magomvi, utumiaji nguvu na uepuko)

CANADA, GOFFREY.1995. Fist Stick Knife Gun : a personal history of violence in America (Ngumi, fimbo, kisu, bunduki : historia binafsi ya utumiaji nguvu Marekani) Boston : Beacon Press.

CHAPPLE, CHRISTOPHER K. 1993. Nonviolence to animals, earth, and self in asian tradition (Kutotesa vinyama, uumbaji binafsi mu asili ya Asia) Albany, State University of New York Press

CHARNY, ISRAEL W. 1982. How can We commit the Unthinkable ? Genocide the Human Cancer. (Namna gani twaweza kutenda vitu visivyoeleweka ? Maangamizi makubwa : kansa ya ki utu) Boulder, Colo : Westview Press

CHAUDHURI, ELIANA R. 1998. Planning with the poor : the non-violent experiment of Danilo Dolci in Sicily (Kupangilia pamoja na wamasikini : ujuzi usiotumia nguvu wa Danilo Dolci pa Sicile) New Delhi : Fondation Gandhi pour la Paix.

CHOWDURY, H.B 1997. Asoka 2300. Calcutta . Association Bouddhiste du Bengale

CHRISTIAN, R.F, 1978. Tolstoy's letters : (Barua za Tolstoï) Volume II 1880 - 1910 New York : Charles Scribner's sons.

CLAUSEWITZ, CARL. VON. 1976. (1832). On war (Vita) Michael Howard and Peter Paret. Princeton : Princeton University Press.

COMMONER, BARRY. 1990. Making peace with the planet. (Kuleta amani duniani) New York : Pantheon Books

CONSER, WALTER H Jr McCARTY, RONALD M., TOSCANO, DAVID J. SHARP, GENE Eds 1986. Resistance, Politics and the struggle for Independence (Upingaji, Siasa na Ugombeaji uhuru) Boulder, Colo. : Lynne Rienner Publishers

COUSINS, NORMAN.1987. The pathology of power (Undani wa utawala) New York W.W Norton.

CRAIG, LEON H. The war lover : A study of Platon's republic (Aliyekuwa anapenda vita : Mafunzo ya Jamhuri ya Platon) Toronto : University of Toronto Press

CROW, RALPH E., GRANT, PHILIP ET IBRAHIM, SAAD E. 1990. Arab Nonviolent political struggle in the middle East (Kupigania utawala usioua wa ki arabu na mashariki ya kati) Boulder, Colo, Lynne Rienner Publishers.

CROZIER, FRANK P (Brig. Gen) 1938. The men I killed. (Watu nilioua) New York: Double day

DANIELS, DAVID N , GILULA, MARSHALL F. 1970 La violence et la lutte pour l'existence (Utumiaji nguvu na kugombea kuishi) Dans Danierls, Gilula et Ochberg, 1970 : 405 – 43

DAVIDSON, OSHA G.1993. Under fire : The NRA and the battle for gun control (Chini ya mapambano : NRA na mapambano juu ya udhibiti wa silaha) New York : Henry Holt

THE DEFENSE MONITOR. 1972. Washington DC : Centre pour les informations sur la Défense (Kituo cha habari juu ya ulinzi)

DELLINGER, DAVE 1970. Revolutionary Nonviolence (Mapinduzi ya kotutumia nguvu) Indianapolis, Ind. : Bobbs-Merril.

DENNEN, J.M.G. van der 1990. La guerre primitive et le projet d'inventaire ethnologique (Vita vya asili na mipango ya jamii) in sociology and conflict, ed. J.van der Dennen et V. Falger. Londres : Chapman et Hall

_____1995. The origin of war.(Chanzo cha vita) 2 vols. Groningen : Origin press.

DHAWAN, GOPINATH.1957. The political philosophy of Mahatma Gandhi. (Maoni ya ki siasa ya Mahatma Gandhi) Ahmedabad : Navajivan publishing house.

DOGAN, MATTEI and PAHRE, ROBERT.1990. Creative marginality : innovation at the intersection of the social sciences . (Akili pekee ya kuumba : ufumbuzi mu sayansi ya jamii) Boulder, Colo. : Westview.

DRAGO, ANTONIO; 1999. Quand l'histoire de la science suggère la non violence;(Wakati historia ya sayansi inashauri kutotumia nguvu. Gazeti ya ki mataifa ya kutotumia nguvu).

EASWARAN, EKNATH, 1999. Nonviolent soldier of Islam. (Askari wasioua wa kiislamu). Tomales, Calif. Nilgiri press

EIBL-EIBESFELDT, IRENAUS. 1979. The biology of peace and war : men, animals and aggression. (Undani wa amani na vita : binadamu, wanyama na uchokozi) New York : Vikings press

EISENDRATH. MAURICE. 1994. Tu ne tueras point – c'est tout. (Usiue.Basi) in Polner and Goodman 1994 : 139 – 45

EISENHOWER, DWIGHT D. 1953. Adresse à American Society of Newspaper Editors (Wito kwa American Society of Newspaper Editors), 16.4. 1953. Wall Street Journal, 30.5.1985 p. 29.

_____1961. Emission discours d'adieu (Hotuba ya kuaga) The spoken word, SW – 9403

EVANS, GWYNFOR. 1973. Nationalisme non violent (Mapenzi ya inchi yasioua). The Alex Wood Memorial Lecure, 1973.

EVERETT, MELISSA. 1989. Breaking Ranks (Kutoka ku msitari) Philadelphie, Penn., New Society Publishers

FABBRO, DAVID, 1978. Sociétés pacifiques : une introduction .(Jamii za amani: utangulizi, Journal of peace research 15 : 67 – 84.

FISHER, ROGER ET URY, WILLIAM.1981. Gettings to Yes (Kufikia Ndiyo) Boston, Mass., Houghton Mifflin Company.

FOGELMAN, EVA .1994. Conscience and courage : Rescuers of Jews during the holocaust. (Dhamiri na juhudi : waokozi wa Wayahudi wakati wa maangamizi makubwa) New York : Doubleday.

FOSTER, CATHERINE.1989. Women for all seasons : the story of the women's International League for Peace and Freedom. (Wanawake wa wakati wote : historia ya kikundi cha wanawake ulimwenguni kinachotetea amani na uhuru).Athens : University of Georgia Press.

FRANK, JEROME D.1960. Briser la barrière de la pensée : defis d'ordre psychologique de l'âge nucléaire (Kuondoa vipingamizi vya mawazo : mbinu za psychologia ya ki nuklia). Psychiatry 23 : 245 – 66

FRIEDRICH, CARL J. 1969. (1948). Inevitable peace (Amani isiyoepukika) New York : Greenwood Press.

FROMM, ERICH.1973. The Anatomy of human destructiveness. (Mafunzo ya uharibifu wa mwili yanayofanywa na wanadamu) New York : Holt, Rinehart et Winston.

FRY, A.RUTH.1986 (1952). Victories without violence. (Ushindi bila utumiaji nguvu). Santa Fe, N.Mex : Ocean tree books.

FRY, DOUGLAS P. 1994. Maintien de la tranquillité sociale : loi interne et externe du contrôle de l'agression (Uwepo wa amani wa ki jamii : hatua za ndani na inje za uchunguzi wa uchokozi). Dans Sponsel et Gregor 1994 : 135 – 54

_____et BJORKVIST, KAJ, eds 1997. Cultural variation in conflit resolution : Alternatives to violence. (Mabadiliko mu kutatua magomvi : mwenendo mwengine baadhi ya utumiaji nguvu). Mahwah, N.J. : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

FULLER, JOHN G. 1985. The day we bombed Utah. (Siku yenye tulishambulia Utah) New York : Signet Books.

FUNG, YU-LAN.1952. History of Chinese Philosophy. (Historia ya Mawazo ya ki China). Derke. Bodde. Vol. i. Princeton : Princeton University Press.

FUSSEL, PAUL.1997. La culture de la guerre (Utamaduni wa ki vita) in Denson 1997 : 351 – 8.

GALTUNG, JOHAN. 1969. Violence, Paix et Recherche de la Paix. (Utumiaji nguvu, amani, utafiti wa amani), Journal of peace Research, 6 : 167 – 91.

_____1984. There are alternatives (Kuna maelekezo) Nottingham : spokesman

_____1990. The true worlds : a transnational Perspective. (Dunia za kweli : jibu za kimataifa) New York : The Free Press.

_____1992. The way is the goal : Gandhi today (Mwenendo ndiyo lengo : Gandhi leo). Ahmedabad : Gujarat Vidyapith, Centre pour la Recherche de la Paix.

_____1996. Peace by peaceful Means. (Amani kwa njia isioua) Londres : SAGE Publications.

GANDHI, MOHANDAS K. 1957 (1927 – 1929) An autobiography : the story of my experiments with truth. (Maisha binafsi : historia ya ujuzi wangu pamoja na ukweli). Boston, Mass. : Beacon Press

_____1958 – 1994. The collected works of Mahatma Gandhi. (Kazi zote za Mahatma Gandhi) Vols. : 1 – 100. New Delhi : Division des Publications, Ministère de l'Information et de la Communication, Gouvernement de l'Inde.

_____1969 (1936 – 1940). Towards non violent politics. (Kuelekea siasa isioua). Thanjavur, Tamilnad, Inde : Sarvodaya Prachuralaya.

_____1970. The science of Satyagraha. (Elimu ya Satyagraha) ed. A.T Hingorani. Bombay : Bharatiya Vidya Bhavan.

GARRISON, FIELDING H. 1929. An introduction to the history of medicine. (Utangulizi wa historia ya uganga) Philadelphie, Penn.: W.B. Saunders

GIOVANNITTI, LEN et FREED, FRED. 1965. The decision to drop the bomb. (Hatua ya kulipua bomu) New York : Coward-McCann.

GOLDMAN, RALPH M. 1999. From warface to party politics : the critical transition to civilian control. (Kutoka vitani mpaka vyama vya siasa : mapito ya uchunguzi kuelekea utawala wa ki raia) Syracuse : Syracuse University Press.

GOODIN, ROBERT E. KLINGEMANN, HANS-DIETER, eds. 1996. A New handbook of political science (Kitabu kipya cha Elimu ya siasa) Oxford : Oxford University Press.

GREGG, RICHARD B. 1996 (1935). The power of nonviolence. (Utawala wa kutotumia nguvu). New York : Schocken books.

GRISOLIA, JAMES S et al., eds 1997. Violence : From biology to society. (Utumiaji nguvu : toka elimu ya mwili hadi jamii). Amsterdam : Elsevier.

GROSSMAN, DAVE (Lt. Colonel). 1995. On killing : the psychological cost of learning to kill in war and society. (Toka uaji : bei ya kujua kuua katika vita na katika jamii)Boston, Mass.: little Brown

_____ET DeGAETANO, GLORIA. 1999. Stop Teaching our kids to kill. (Acheni kufundisha watoto wetu kuua) New York : Crown Publishers.

GUSEINOV, A.A, ed 1993. Nyenasiiye : Filosofiya, Etika, Politika (Kutotumia nguvu : mawazo, utu wema, siasa) Moscou : Nauka

HALBESTAM, DAVID. 1988. The children (Watoto). New York: Random House.

HALLIE, PHILIP. 1979. Lest innocent blood be shed (Kwa woga wa kumwaga damu isio na hatia). New York : Harper and Row.

HARRIES – JENKINS, GWYN. 1993. Bretagne : de la conscience individuelle au mouvement social. (Bretagne : Toka dhamiri pekee hadi vuguvugu la ki jamii)Dans Moskos et chambers 1993 : 67 - 69

HAWKLEY, LOUISE et JUHNKE, JAMES C. 1993. Non violent America : History through the eyes of peace (Marekani isiotumia nguvu : historia kupitia macho ya amani). Newton du Nord, Kans : Bethel college

HERMAN, A.L. 1999. Community, violence and peace. (Shirika, utumiaji nguvu na amani). Albany : State University of New York Press

HOBBES.1968 (1651). Leviathan, ed C.B. Macpherson, Harmondsworth : Penguin

HOLMES, ROBERT L.. ed 1990. Nonviolence in theory and practice (Kutotumia nguvu ki mafunzo na ki matendo). Belmont, Calif.: Wadsworth.

HORIGAN, DAMIEN P. 1996. De la compassion et de la peine capitale : une perspective bouddhiste en ce qui concerne la peine de mort. (Toka huruma na hukumu ya kifo : mpango wa ki bouddha kuhusu hukumu ya kifo). The American Journal of Jurisprudence, 41 : 271-88

ISHIDA, TAKESHI. 1974 (1968). Heiwa no sijigaku (Elimu ya siasa ya amani), 7 ème Edition. Tokyo : Iwanami Shoten.

IYER, RAGHAVAN. 1973. The political and moral thought of Mahatma Gandhi (Mawazo ya kisiasa na utu wema ya Mahatma Gandhi) New York : Oxford University Press.

JOSEPHSON, HANNAH G. 1974. Jeannette Rankin : First lady in congress (Jeannette Rankin :Mwanamke wa kwanza kwenye bunge) Indianapolis : Bobbs-Merril.

JOSEPHSON, HAROLD, ed 1985. Bibliographical Dictionary of modern peace leaders. (Kamusi ya maisha binafsi ya viongozi wa kisasa wa amani). Westport, Conn. : Greenwood Press

KANO, TAKAYOSHI.1990. Le royaume paisible des bonobos (Ufalme wa amani wa bonobos). Natural History (Historia ya vilivyoumbwa). 11 : 62 – 70

KANT, IMMANUEL. 1939 (1795) Perpetual peace (Amani ya kudumu). New York : Columbia University Press

KAPUR, SUDARSHAN. 1992. Raising up a Prophet : the African-American Encounter with Gandhi (Kuinua nabii : mkutano ya Wamerikani wa asili ya ki Afrika na Gandhi).Boston, Mass.: Beacon Press

KELLY, PETRA K.1984 Fighting for hope. (Kupigania tumaini) Londres : Chatto et Windus

_____1989. Gandhi et le Parti vert. (Gandhi na chama cha rangi ya kijani). Gandhi Marg ;, 11 : 192 – 202

KEYES, GENE. 1982. Force sans puissance de tir. (Nguvu bila uwezo wa silaha) Coevolution Quarterly 34 : 4 - 25

KEYFITZ, NATHAN. 1996. Combien de gens ont vécu sur terre ? (Watu wangapi walioishi duniani ?) Demograph 3 (2) 581 – 2

KING, MARTIN LUTHER, Jr 1998. The autobiography of Martin Luther King Jr. (Maisha ya binafsi ya Martin Luther king)ed. :Clayborne Carson. New york : Warner Books.

KISHTAINY, KHALID. 1990. Lutte violente et non violente dans l'histoire arabe. (Kutumikisha na kutokutumikisha nguvu katika historia ya kiarabu). Dans Crown, Grant et Ibrahim 1990 : 41 – 57

KON, SEPHEN M. 1987. Jailed for peace : the history of American draft law violators, 1658 – 1985 (Kufungwa kwa ajili ya amani : historia ya waliokeuka sheria juu ya kutoroka) New York : Preager.

KONRAD, A RICHARD. 1974. La violence et le philosophe. (Utumiaji nguvu na watafiti) Journal of value inquiry, 8 : 37 – 45

KROPOTKIN, PETER. 1972 (1914). Mutual Aid : A factor of Evolution. (Masaidiano : Alama ya kukua). New York : New York University Press

KUHLMANN, JURGEN et LIPPERT, EKKEHARD. 1993. La République Fédérale d'Allemagne : objection de conscience en tant que bien-être social. (Udachi : Uamuzi wa dhamiri kama utu wema wa ki jamii.)Moskos et chambers 1993 : 98 - 105

LAFAYETTE JR, BERNARD ET JEHSEN, DAVID C.1995. The briefing booklet : An intr

Duction to the kingian nonviolence reconciliation program (Kitabo kidogo cha mipangilio : Utangulizi wa mpango wa mapatano ndani ya kutotumia nguvu kufuatana na King) Galena, Ohio, Institut pour les Droits et Responsabilités Humains.

LEWER, NICK et SCHOFIELD, STEVEN, eds 1997. Non lethal weapons : a fatal attraction (Silaha zisizoua : mwelekeo wa hatari). Londres : Zed Books.

LEWIS, JOHN. 1973 (1940). The case against pacifism. (Uteteaji dhidi ya amani). New York Garland.

LOCKE, HUBERT G. 1969. The Detroit Riot of 1967. (Vurugu pa Détroit) Detroit Mich. : Wayne State University Press.

LOCKE, JOHN. 1970 (1689) Two treatises of Government (Miktaba miwili ya Serikali) Ed. P. Laskett. Cambridge : Cambridge University Press.

LOPEZ-REYES, RAMON. 1998. La réponse lutte/fuite et la non-violence. (Jibu la mapigano Kukimbia na kutokutumikisha nguvu). Satha-Anad and True 1998 : 34 - 82

LYND, STAUGHTON et LUND, ALICE; eds 1995. Nonviolence in America : A Documentary History (Kutokutumikisha nguvu Marekani : historia) Maryknoll. N.Y. : Orbis books

LYTTLE, BRADFORD. 1982. L'équation apocalypse. (Hesabu ya ufunuo) Harvard Magazine (Mars – Avril) : 19 - 20

MCALLISTER, PAM. 1982. Reweaving the Web of Life : Feminism and Nonviolence(Kutengeneza upya maisha : kike na kutokutumia nguvu) Philadelphie , PA:New Society Publishers.

_____ 1988. You can't Kill the Spirit (Huwezi kuua roho) Philadelphie, Pa.: New Society Publishiers.Séries Mémorial Barbara Deming: Histoires de Femmes et Action Non Violence

MCCARTHY, COLMAN. 1994. All of One Peace. Nouveau Brunswick, N.J., Rutgers University Press.

MCCARTHY, RONALD M. 1997. Méthodes d'action non violente (Utaratibu wa kazi wa kutokutumikisha nguvu) Dans Vogele et Powers 1997 :319-28. New York : Garland Publishing.

_____ et SHARP, G. 1997. Nonviolence Action : Research Guide(Tendo la kutokutumia nguvu : mwongozo wa utafiti) New York et Londres : Garland Publishing.

MCGUNESS, KATE. 1993. La théorie du pouvoir de Gene Sharp une critique féministe du consentement (Wazo la utawala la Gene Sharp : uchambuzi wa ukubalifu wa kike). Journal of Peace Research 30 : 101-15.

MCSORLEY,RICHARD. 1985. New Testament Basis of Peace making (Msingi ndani la Agano Jipya kwa kuleta amani) Scottdale ,Pen. : Herald Press.

MACGREGOR, G.H.C. 1960. The Relevance of an Impossible IdealUhakika wa ubora usiowezekana) Londres: Fellowship of Reconciliation.

MACHIAVELLI , NICCOLO. 1961(1513). Le Prince. (Mwana mfalme) Trad. G. Bau ;. Harmondsworth :Pinguin.

MAGUIRE, MAIREAD CORRIGAN. 1999. The Vision of Peace (Ndoto ya amani) ed, John Dear, Maryknoll, N.Y.:Orbis Books.

MAHAPRAJNA, YUVACHARYA. 1987. Preksha Dhyana: Theroy and Practice (Preksha Dhyana : mawazo na matendo) Ladnun, Rajasthan: Jain Vishva Bharati.

_____1994. Democracy: Social Revolution Through Individual Transformation (Demokasia : mapinduzi ya kijamii kwa mabadiliko binafsi) Ladnun, Rajasthan: Jain Vishva Bharati.

MAHONY, LIAM et EGUREN, LUIS E. 1997. Unarmed Bodyguards (Walinzi wa mwili wasio na silaha)W est Hartford, Conn. : Kumarian Press.

MANN, CORAMAE RICHLEY. 1996. When Women Kill (Wakati wanawake wanapoua) Albany: State University of New York Press.

MARTIN, BRIAN. 1989. La théorie du pouvoir de Gene Sharp.(Mawazo ya utawala ya Gene Sharp) Journal of Peace Research, 26 :213-22.

_____ et al . 1991.Nonvionlent Struggle and Social Defense (Mapambano na ulinzi wa ki jamii yasiotumia nguvu) Ed. S.Anderson et J. Larmore, Londres: War Resisters International et le Myrtle Solomon Memorial Fund.

_____1992. Science pour la lutte non violente.(Elimu ya mapambano yasioua) Science and Public Policy 19 :55-8.

_____ 2001. Technology for nonviolent struggle (Teknologia ya mapigano yasiotumia nguvu) Londres : War Resistes International.

MARX, KARL et ENGELS, FRIEDRICH. 1976 (1848). The Communist Manifesto (Tangazo la Kikomunisti) introd . A.J. P.Tay lor. Harmondsworth : Penguin.

MAYOR, FEDERICO. 1995. The New Page (Ukurasa mpya) Paris: UNESCO Publishing.

MERCY, JAMES A . et SALTZMAN, LINDA E. 1989. Violence fatale entre époux aux Etats-Unis 1976-95.(Utumiaji nguvu kati ya wanaooana Marekani 1976-95) American Journal of Public Health 79(5) : 595-9.

MOGIL, CHRISTOPHER ; et SLEPIAN,ANN. ; avec WOODROW,PETER, 1993. We gave a Fortune Away (Tulipana zawadi ya utajiri). Gabriola Island, B.C.: New Society Publishiers

MORGAN, ROBIN, ed. 1984. Sisterhood is Global (Shirika la wa dada ni la kidunia). Garden City, N.Y.: Anchor Press. .Doubleday;

MORRISEY, WILL. 1996. A Political Approach to Pacifism (Mwelekeo wa siasa ya amani) 2vols. Lewiston , N.Y.: Edwin Mellen Press.

MORTON, BRUCE E. 2000. ‘’Le Modéle de Cerveau Quadripartite Dual de la latéralité comportementale (Sehemu inne za ubongo kuhusu mwenendo). Département de la Biochimie et de la Biophysique, Ecole de Médecine, Université de Hawaii.

MOSER-PUANGSUWAN, YESHUA and WEBER, THOMAS.2000. Nonviolent intervention across borders : a recurrent vision (Mwingilio usiotumia nguvu wala mipaka : maoni) Honolulu : Spark M Matsunaga Institute for peace, University of Hawaii.

NAGLER, MICHAEL N 1982. America without violence (Marekani bila utumiaji nguvu). Covelo, Calif. : Island press

NAHAL, CHAMAN.1997.Une soeur se rappelle (Dada mmoja anakumbuka). The hindustan times, New Delhi, 10.11

NAKAMURA,HAJIME.1967.Caractéristiques de base de la pensée juridique, économique et politique au Japon (Alama za msingi la wazo la ki sheria, la ki uchumi na ki siasa nchini Japani)ed ; Charles A.Moore. Honolulu : East West Center et University of Hawaii Press.

NARAYAN,JAYAPRAKASH.1975. Du socialisme au sarvodaya (Toka kisosialisti hadi sarvodaya) dans Jayaprakash Narayan. Ajit Bhattacharya. Delhi : Vikas

_____1978 Towards total revolution (Kuelekea mapinduzi kamili) 4 vols., ed.Brahmanand. Bombays : popular prakashan.

NATHAN,OTTO et NORDEN, HEINZ eds.1968. Einstein on peace (Einstein juu ya amani). New York : Schocken Books.

NAUTIYAL, ANNPURNA. 1996. Le movement Chipko et les femmes de Garhwal (Kundi la Chipko na wanawake wa Garhwal) Himalaya, Gandian perspectives 9 (2) : 9 – 17).

RECIPIENDIAIRES DU PRIX NOBEL.1981. Manifeste des Lauréats du Prix Nobel (Tangazo la washindi wa tunzo la Nobel) Dossier IFDA 25 : 61 – 63.

NORMAN, LIANE E.1989. Hammer of justice : Molly Rush and the plowshares eight (Hama ya haki : Molly Rush na wa Plowshares nane) Pittsburgh, Pa . Pittsburgh Press Institute.

ORGANISATION DES HISTORIENS AMERICAINS. 1994. Etablissement de la paix dans l'histoire américaine. (Uwepo wa amani katika historia ya Marekani).

PAIGE, GLENN D. 1968 . The Korean decision (Hatua ya Korea) : June 24-30, 1950. New York : Free press.

_____1971.Certaines implications pour les sciences politiques de la politique comparative de la Corée (Hatua zimoja za Elimu ya siasa katika siasa ya malinganisho ya Korea) dans Frontiiers of Development Administration, ed. Fred W Riggs. Durham, N.C, Duke University Press.

_____1977 The scientific study of political leadership (Mafunzo ya sayansi ya uongozi wa siasa). New york : Free Press.

_____1977. Des valeurs et de la science : The Korean decision reconsidéré (Uthamani na Elimu : hatua ya Korea inachunguzwa upya). American political science review 71 (14) : 1603 – 9.

_____1986 Au délà des limites de la violence : vers une citoyenneté mondiale non violente (Dhidi ya mipaka ya utumiaji nguvu : kuelekea uananchi usiotumia nguvu) dans Textbook on World Citizenship, ed. Young Seek Choue. Séoul : Kyung Hee University Press.

_____et GILLIATT, SARAH, eds 1991. Buddhism and Nonviolent global problem solving : Ulan Bator explorations (Imani ya ki Boudda na utatuzi wa maswali usiotumia nguvu katika ngazi za ki dunia) Honolulu, Centre pour le Projet de Planification de la Nonviolence Mondiale, Institut Matsunaga pour la paix, Université de Hawaii.

_____ ;SATHA-ANAND, CHAIWAT, GILLIATT, SARAH. Eds1993. Islam and non-violence (Uislamu na Kutotumia nguvu). Honolulu : Center for Global Nonviolence Planing Projet, Institut Matsunaga pour la paix, Université de Hawaii.

_____1993b To Nonviolent political science : from seasons of violence (Kwa ajili ya Elimu ya siasa isiotumia nguvu : Nyakati za utumiaji nguvu).Honolulu. Center for Global Nonviolence Planning Project, Institut Matsunaga pour la paix, Université de Hawaii.

_____et ROBINSON JAMES A. 1998 . In memorial : Richard Carlton Snyder. (Katika kumbukumbu : Richard Carlton Snyder). PS : Potical Science and politics, 31 : 241 – 2

_____1999. Gandhi comme leader : une perspective selon Plutarque. (Gandhi kama kiongozi : uangaliaji kufwatana na Plutarque).Biography : An interdisciplinary Quarterly 22 (1) : 57 – 74

_____1999. Une question pour les sciences des systèmes : une société non meurtière est-elle possible ? (Ulizo ku elimu za mambo : jamii isiyoua inawezekana ?)pp 409 – 16, dans Yong Pil Rhee, ed. Toward New Paradigm of Systems Sciences. Séoul : Presses de l'Université Nationale de Séoul.

PALMER, STUART H. 1960. A Study of muder (Funzo la uuaji). New York : Thomas Y Crowell.

PAREKH, BHIKHU, 1989a. Colonialism. Traditon and reform : an analysis of Gandhi's political discourse (Ukoloni, asili na mageuzi : uchambuzi wa hotuba ya kisiasa ya Gandhi).Newbury Park. : Sage.

_____1989b. Gandhi's political philosophy : a critical examination (Mawazo ya siasa ya Gandhi : uchambuzi wa mazuri na mabaya). Londres : Mcmillan.

PARKIN, SARA. 1994. The life and death of Petra Kelly. (Maisha na kifo cha Petra Kelly). Londres : Pandora, Harper Collin Publishers.

PBS. 1993. "la rénommée dans le 20 ème siècе" (Kujulikana katika karné ya 20) Partie V.

PEACE NEWS. 1998. Las abejas (Nyuki zinaendelea kuruka) Juillet : 12 – 14.

PERRIN, NOEL. 1979. Giving up the gun (Kuacha kushikiria bunduki). Boston : David R. Godine Publisher.

PLATON, 1974. La République (Jamhuri) trad. D Lee Harmondworth ; Penguin.

PLIMAK, E.G et KARYAKIN, YUF, 1979. « Lenin o mirnoi I nyermirnoi formakh v zotsializmu » (Lénine chini y asura ya amani na isio ya amani Tangu mapinduzi hadi kisosialisti)Présentation lors du 21 ème Congrès de l'Association Internationale des Sciences Politiques, Université de Moscou, 12 – 18 .8.

PLUTARQUE. 1967 – 1975. Les vies de Plutarque (Maisha ya Plutarque) ii vols. Trad. B Perrin. Cambridge, Mass. : Harvard University Press.

POLNER, MURRAY et GOODMAN, NAOMI eds. 1994. The challenge of Shalom. (Msimamo wa Shalom). Philadelphie, Penn.: New Society Publishers.

_____et O'GRADY,J. 1997. disarmed and dangerous : The radical lives and times of Daniel and Philipp Barrignan (Bila silaha na wenye hatari : maisha na wakati wa mhimu wa Daniel na Philipp Berigan) New York : Basic books.

POWERS, ROGERS S et VOGELE, WILLIAM B eds. 1997. Protests, Power and Change : an encyclopedia of non-violent action from ACT-UP to women's suffrage.(Maandamano, mamlaka na mageuzi : kamusi ya matendo yasiotumikisha nguvu ya ACT-UP kuhusu wanawake. New York and Londres : Garland Publishing.

RADHAKRISHNAN, N.1992. Gandhi, Youth and non-violence : experiments in conflit resolution (Gandhi, Ujana na kutotumia nguvu : ujuzi katika kutatua matatizo). Mithrapuram, Paranthal post, Kerala, Inde : Centre pour le Développement et la Paix.

_____1997a. Gandhian nonviolence : A trainer's manual. (Kutotumia nguvu kwa Gandhi : kitabu cha mwalimu). New Delhi : Gandhi Smiriti et Darshan Samiti

_____1997b. The message of Gandhi through Universities. (Ujumbe wa Gandhi katika Vyuo vikuu). New Delhi : Gandhi Smiriti et Darshan Samiti.

RAMACHANDRAN, G. 1984. Adventuring with life : an autobiography. (Hadithi ya maisha : maelekezo ya kipekee). Trivandrum, Inde S.B Press.

_____et MAHADEVAN, T.K, eds 1970. Quest for Gandhi (Kwa kutafuta Gandhi) New Delhi : Fondation Gandhi pour la Paix.

RAMSEY L. Thomas. 1999 « Combien de gens ont vécu, Actualisation des calculs de Keyfitz. (Watu wangapi walioishi : hesabu mpya za Keyfitz).

RANDLE, MICHAEL. 1993. Civil resistance. (Raia mpingaji). Londres : Fontana Press.

RESTAK, RICHARD M. 1979. The brain : the last frontier (Ubongo : mpaka wa mwisho) Garden city, N.Y. : Doubleday.

ROBARCHEK, CLAYTON et ROBARCHEK, CAROLE.1998 Waorani : the contexts of violence and war. (Waorani : hali ya utumiaji nguvu na vita). Fort worth, Tex : Harcourt Brace college publishers.

ROBERTS, ADAM.1967. The strategy of civilian defense : non-violent resistance to aggression. (Mbinu za ulinzi ya wanainchi : msimamo usiotumia nguvu wa uchokozi). Londres : faber and faber.

_____1975. La résistance civile aux coups d'Etat militaries. (Upingaji wa raia ku mapinduzi ya ki jeshi) journal of peace research, 12(1) : 19 – 36.

ROLLAND, ROMAIN. Tolstoï. Trad. Bernard Miall. New York : E.P Dutton.

ROODKOWSKY, MARY.1979. Féminisme, paix et pouvoir. (Uanamke, amani na mamlaka). Dans Bruyan et Rayman 1979 : 244 – 66.

ROSENBERG, MARK L, JAMES A. 1986. Homicide : analyse épidémiologique au niveau national (Uuaji : uchunguzi wa ki jumla katika ngazi ya taifa). Bulletin of the New York Academy of Medicine, 62 : 376 – 99.

ROUSSEAU, JEAN-JACQUES.1966 (1762). Du contrat social. (mapatano yaki jamii) introd. Pierre Burgelin, Paris : Garnier – Flammarion.

_____1994 (1762) The social contract, (Mapatano ya ki jamii) trad.C. Bettes. Oxford :Oxford University Press.

ROUSSEL, VINCENT. Jacques de Bollardière : de l'armée à la non violence.(Toka jeshi hadi kutotumia nguvu)Paris : Desclée de Brouwer.

ROYCE, JOSEPH.1980. Le jeu dans des cultures violentes et non violentes. (Mchezo ndani ya utamaduni unayotumia nguvu na usiotumia nguvu). Anthropos, 75 : 799 – 822

RUMMEL, RUDOLPH J. 1994. Death by Governments. (Kifo tokana na Serikali). Nouveau Brunswick, NJ : Transaction Publishers.

SANTIAGO, ANGELA S . 1995. Chronology of a revolution 1986. (Ufuatanishi wa mapinduzi 1986). Manille : Fondation pour le Pouvoir Populaire Mondial.

SATHA-ANAND, CHAIWAT.1981. Le prince de la non violence. (Mwana mfalme asiyetumia nguvu). Dr Diss., Sciences politiques, Université de Hawaii.

_____Qader Muheideen). 1990. Le croissant non violent : huit theses sur l'action musulmane non violente. (Ukomazi wa kutotumia nguvu : mafikra manane juu ya tendo la kiislamu lisilotumia nguvu) Dans Crow, grant et ibrahim 1990 : 25 – 40.

SCHIMD, ALEX P. 1985. Social defense and soviet military power : an inquiry into the relevance of an alternative defense concept (Ulinzi wa ki jamii na madaraka ya kijeshi ya

wa sovietiki : utafiti wa ukweli wa utafsiri mwingine wa ulinzi). Leiden : Centre pour l'Etude du Conflit social, Université d'Etat de Leiden.

SCHWARZSCHILD, STEVEN et al. Roots of Jewish Nonviolence. (Misingi ya kutotumia nguvu ya kiyahudi). Nyack. N.Y: Jewish Peace Fellowship.

SELECTIVE SERVICE SYSTEM.1950. Conscientious Objection (Uamuzi wa dhamiri). Special monograph. NO 11, Vol. 1.

SEMELIN, JACQUES. 1994. Unarmed against Hitler : civilian resistance in Europe, 1939 – 1943 (Upinzani wa bila silaha dhidi ya Hitler : upingaji wa raia ulaya 1939 – 1943). Westport, Conn.: Praeger.

SETHI,VK.1980. Kabir : the Weaver of God's name. (Kabir : Mshonaji wa jina la ki-Ungu) Punjab, Inde : Radha Soami Satsang Beas.

SHARP, GENE. 1960. Gandhi wields the weapon of Moral power (Gandhi ametumia mamlaka ya utu wema) Ahmedabad : Navajivan Publishin House.

_____1973. The politics of Nonviolent action. (Siasa ya matendo yasiotumia nguvu) Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____1979. Gandhi as a political strategist. (Gandhi mjuzi wa siasa) Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____1980. Social power and individual freedom. (Madaraka ya ki jamii na Uhuru binafsi). Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____1990. Civilian-based defense : a post-military weapons system. (ulinzi kwa ngazi ya ki raia : mpango wakujihami baada ya kijeshi) Princeton, N.J: Princeton University press.

_____1993. From dictatorship to democracy (Toka udikteta hadi demokrasia) Cambridge, Mass.: Institution Albert Einstein.

SHRIDHARANI, KRISHNALAL.1962 (1939). War without violence (Vita bila utumiaji nguvu) Bombay : Bharatiya Vidya Bhavan.

SHUB, DAVID. 1976. Lénine. Harmondsworth : Penguin Books.

SIBLEY, MULFORDQ,ed. 1963. The quiet battle : writings on the theory and practice of non-violent resistance. (Mapambano ya utulivu : kazi juu na mawazo na matendo ya upingaji bila kutumia nguvu)Boston, Mass.: beacon Press.

SIMON,DAVID.1991. Homicde : A year on the killing streets (mauaji : mwaka mpoja barabarni ya uuaji). Boston, Mass.:Houghton Mifflin.

SIVARD,RUTH LEGER.1996. World military and social expenditures 1996. (Garama ya ulimwengu : mpango wa kijeshi na jamii) Washington, DC.: World priorities. 16ème edition.

SNYDER, RICHARD C.: BRUCK, HENRY W: et SAPIN, BURTON, eds.Foreign policy Decision-making : An approach to the study of International politics (Mipangilio ya uchukuzi wa hatua katika siasa za kigeni : funzo ya siasa ya ki mataifa). New york : the Free press of glencoe, Macmillan.

____et WILSON, H.H 1949. Roots of political behaviour (Msingi wa mwenendo wa siasa).New York : American Book Company.

SOROKIN, PITIRIM A.1948. The reconstruction of humanity (Ujenzi mpya wa dunia) Boston : Beacon Press.

_____1954. the ways and power of love (Namna na mamlaka ya upendo). Boston : Beacon Press.

SOROS,GEORGE. 1997. La menace capitaliste. ((Tishio la Ubepari). The Atlantic monthly, Février : 45 – 58.

SPONSEL,LESLIE.E.1994a. La pertinence mutuelle des études sur l'anthropologie et sur la paix. (Uhakika wa mafundisho juu ya jamii za kale na amani) Dans Sponsel et Gregor 1997 : 11 – 19.

_____et GREGOR, THOMAS, eds 1994b. The anthropology of peace and non-violence.((Asili ya amani na kutotumia nguvu).Boulder, Colo.: Lynne Rienner.

_____1996. La paix et la non violence (Amani na kutotumia nguvu) pp 908 – 12 dans Tehe Encyclopedia of cultural anthropology eds. David Levinson et Melvin. New York : Henry Holt

STANNARD, DAVID E American Holaucost : Columbus and the conquest of the New World. (Maangamizi makubwa ya Marekani : Columb na uthibiti wa dunia mpya). Oxford : Oxford University Press.

_____et LIND, NANCY S, eds 1999. Violence and its alternatives.(Kutotumia nguvu na hali zake). New York : St Martins's Press.

STEIN,MICHAEL B 1997. Approches récentes au concept de créativité et d'innovation dans les sciences politiques et sociales : brève evaluation (Funzo mpya ya uundaji na utengenezaji wa Elimu ya siasa na ya jamii : upekuaji fupi) . Séoul, Corée.

STEPHENSON, CAROLYN M. 1997. Greenpeace. Dans Vogele et Powers 1997 : 220 – 2.

STEVENS,HONH.1987. Abundant Peace : the biograph of Morihei Ueshiba, Founder of Aïkido. (Amani tele : maisha ya Morihei Ueshiba, muundaji wa Aïkido). Boston: Shambala.

STONE, I.F 1989. The trial of Socrates. (Hukumu ya Socrate). New York : Anchor Books.

SUMMY, RALPH. 1988 Vers la Science politique de la non-violence (Kuelekea Elimu ya Siasa isioua) pp 161 – 172 dans Professions in the Nuclear Age (Kazi wakati wa nuklia) ; eds S.Sewell, A. Kelly et L. Daws. Brisbane : Boolarong publications.

_____1991. Vision d'une société non violente : ce que devraient être les buts de la société. (Maono ya jamii isiotumia nguvu : jinsi kusudi ya jamii ingekuwa). Balance, 3,(4) : 3 – 8.

_____1994. La non violence et le cas de l'opposant extrêmement brutal.(Utotumiaji nguvu na hali ya mpinzani anayekuwa mkali sana) Pacifica Review, 6(1) : 1 – 29.

_____ et SAUNDERS, MALCOM. 1995. Pourquoi l'histoire de la paix ? (Kwa nini historia ya amani ?) Peace and Change 20 : 7 – 38.

_____1997. Australie, une histoire d'action non violente. (Australia , historia ya matendo yasiotumia nguvu).

_____1998. Discours non violent. (Hotuba zisizotumia nguvu. Peace Review 10 (4) : 573 – 8.

SUTHERLAND, Bill et MEYER, MATT. 2000. Guns and Gandhi in Africa. (Silaha na Gandhi katika Afrika). Trenton, NJ et Asmara, Eritrea : Africa World Press.

TAYYEBULLA, M. 1959. Islam and non-violence. (Uislamu na Kutotumia nguvu). Allahabad : Kitabistan.

TENDULKAR, D.G. 1967. Abdul Ghaffar Kan : Faith is a battle (Abdul Ghaffar Khan : imani ni vita). Bombay : Popular Prakashan.

THOMPSON, HENRYO. World religions in war and peace (Dini za dunia katika vita na katika amani). Jefferson, NC et Londres : McFarland and Company.

TOBIAS, MICHAEL. 1991. Life Force : The world of Jainism. (Nguvu ya Uzima : Dunia ya Jainisme). Berkeley, Calif. : Asian Humanities Press.

TOLSTOY, LEON. 1974 (1893 et 1894 – 1909) The Kingdom of God and peace essays (Ufalme wa Mungu na Funzo juu ya amani), Aylmer Maude. Londres : Oxford University Press.

TROCME, ANDRE. 1995. An energy field more intense than war : the non-violent tradition and American literature. (Shamba la nguvu zaidi ya vita : asili ya kutoua na maandishi ya ki Marekani). Syracuse, N.Y: Syracuse University Press.

TSAI, LOH SENG. 1963. La paix et la cooperation entre ennemis naturels : éduquer un chat tueur de rats pour qu'il coopère avec un rat de gouttière. (Amani na ushirikiano katikati ya adui : kufunza paka muuaji wa panya ashirikiane na panya). Acta Psychologia Taiwanica, 3 : 1 – 5.

TWAIN, MARK. 1970 (1923). The war prayer. (Maombi ya vita). New York : Harper and Row.

UNNITHAN, NBRABHA, HUFF-CORZINE, LIN, CORZINE, JAY et WHITT, HUGH P 1994. The currents of lethal violence : an integrated model of suicide and homicide (Matendo ya uuaji : mfano wa kujinyonga na kuua). Albany : State University of New York Press.

UNNITHAN, T.K.N et SINGH, YOGENDRA. 1969. Sociology of nonviolence and peace. (Elimu ya jamii ya kutoua na amani) New Delhi : Arnold – Heinmann India.

WAAL, FRANS de 1989. Peacemaking among primates .(Kufanya amani kwa wanyama makako). Cambridges, Mass.: Harvard University Press.

_____1997. Bonobo : The forgotten ape. (Bonobo : makako iliosauliwa) Berkeley : University of California Press.

WALKER, CHARLES C. 1979. La non violence en Afrique. (Kutotumia nguvu katika Afrika) Dans Bruyn et Rayman 1979 : 186 – 212.

WAR RESISTERS LEAGUE. 1989. Handbook for Nonviolent action. (Kitabu cha matendo yasiotumia nguvu) New York : War resisters League.

WASINGTON JAMES M ed 1986. A testament of hope : the essential writings and speeches of Martin Luther King, Jr (Agano la tumaini : kazi muhimu na hotuba za Martin Luther King Jr. New York : Harper Collins Publishers.

WASSERMAN, HARVY. 1982. Killing our own : the disaster of America's Experience with atomic radiation. (Kuua watu wa kwetu : Hasara wa ujuzi wa ulipuuaji wa bomu nuklia la Marekani) New York : Delacorte Press.

WEBER, THOMA.1989 Hugging the trees : the story of the Chipko Movement. (Kupapasa miti : historia ya kundi Chipko). New Delhi : Penguin.

_____1996. Gandhi's peace army : the Shanti Sena and unarmed peacemaking. (Jeshi la amani la Gandhi : Shanti Sena na uwepo wa amani bila kutegemea silaha), Syracuse, N.Y: Syracuse University Press.

WEEKS,JOHN R. 1996. Population (Wanainchi) Belmont, Calfif. : Wadsworth Publishing.

WINBERG, ARTHUR uet WEINBERG, LILA. 1963. Instead of violence : writings of the great advocates of peace and non-violence through history. (Kuliko utumiaji nguvu : Kazi za wateteaji wakubwa wa amani na kutotumia nguvu mu historia). Boston, Mass. : Beacon Press.

WHIPPLE, CHARLES K.1839. Evils of the revolutionary war. (Mapigo ya vita ya mapinduzi) Boston, Mass.: New England non-resistance society.

WHITMAN, EVERYN. 1994 Pacifism and the jews (Amani na Wayahudi). Landsdown, Gloucestershite :hawathorn Press.

WILSON, H HUBERT.1951 Congress : corruption and compromise (Bunge : rushwa na ukubalifu). New York : Rineharrt.

WITTNER, LAWRENCES.1993. one world or None : a history of the world nuclear disarmament movement through 1953 (Dunia moja au bila dunia : historia ya kundi la ki ulimwengu kwa kuondoa silaha za nuklia hadi 1953) Stanford, Calif.: Stanford University Press.

WRANGHAM, RICHARD et PETERSON, DALE.1996 Demoniac males : apes and origins of human violence. (Uume wa ki shetani : makako na chanzo cha utumiaji nguvu wa binadamu). New York : Houghton Mifflin.

YODER,JOHN H. 1983. What would you do ? A serious answer to a standard question. (Utafanya nini ? Jibu la ukweli kwa ulizo lisilofaa). Scottdale, Penn. : Herald press.

YOUNG ANDREW.1996. An easy burden : the civil rights movement and the transformation of America. (Mzigo mwepesi : Kundi kwa ajili ya Haki ya raia na utengenezaji wa Marekani) New York : Harper Collins publishers.

YOUNG, ART. 1975. Shelley and non-violence. (Shelley na kutokutumia nguvu). La Haye : Mouton.

ZAHN, GORDON.1964. dans Solitary witness : the life and death of Franz Jagerstatter (Shahidi pekee : maisha na kifo cha Franz Jagestatter). New York : Hold, Rinehart et Winston.

ZHANG, YI-PING.1981. Dui feibaoli zhuyi ying jiben kending (Tungepashwa kuunga mkono kutotumia nguvu) Shijie lishi (Historia ya dunia), 16(3) 78 – 80.

ZIMRING, FRANKLIN E et HAWKINS, GORDON E. 1986. Capital punishment and the American agenda. (Hukumu ya kifo na kalenda ya Marekani). Cambridge : Cambridge university Press.

ZINN,HOWARD.1980. A people’s history of the United States. (Historia ya Marekani kwa maoni ya Watu). New york : harper and Row.

ZUNES, STEPHEN, LESTER R. et ASHER, SARAH BETH, eds 1999. Nonviolent social movements : a geographical perspective (Vikundi vya jamii visivyotumia nguvu : mwangalio wa geografia). Oxford : Blackwell Publishers.